

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

**Výskyt tématu návykových látek v hudbě: Česká rapová
alba z let 2005-2016**

**The appearance of drug related topics in music: Czech
rap albums from 2005 to 2016**

Bakalářská práce

Autor závěrečné práce:

Tereza Bittnerová

Vedoucí závěrečné práce:

PhDr. Josef Radimecký, M.Sc., Ph.D.

Praha, 2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 2017

Tereza Bittnerová
Podpis

Identifikační záznam:

BITTNEROVÁ, Tereza. *Výskyt tématu návykových látek v hudbě: Česká rapová alba z let 2005-2016. [The appearance of drug related topics in music: Czech rap allbums from 2005 to 2016]*. Praha, 2017. 49 stran, 1 příloha, 4 tabulky, 4 grafy. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova. 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie 1. LF UK. Vedoucí práce PhDr. Josef Radimecký, M.Sc., Ph.D.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, PhDr. Josefu Radimeckému, M.Sc., Ph.D., za ochotu a cenné rady při jejím sepisování. Dále děkuji své rodinně za podporu a trpělivost při studiu a svým prarodičům za poskytnutí technických prostředků pro dokončení práce.

Abstrakt

Východiska: Užívání návykových látek a témata s nimi spojená se objevují v mnoha aspektech dnešního života. Pronikají také do kulturní oblasti, konkrétně hudebního umění, kde lze zcela nepochybně nalézt skladby, repertoáry umělců i celé žánry ovlivněné existencí a účinky návykových látek.

Cíl: Cílem teoretické části práce je popsat vztah mezi návykovými látkami a třemi největšími směry moderní hudby - jazzem, rockem a rapem. Cílem výzkumu je zmapování výskytu témat návykových látek a oblastí s nimi spojenými v české hip-hopové hudbě, konkrétně v populárních českých rapových albech vydaných v letech 2005-2016, jež se umístili v žebříčku Mezinárodní federace hudebního průmyslu.

Metody: Pro výzkum bylo využito kvantitativního přístupu. Pomocí obsahové analýzy byly z textů skladeb kódovány zmínky o návykových látkách do jednotlivých kategorií. Celkem bylo zkoumáno 590 skladeb nacházejících se na 43 albech.

Výsledky: Z výzkumu vyplynulo, že v 56,6 %, tedy ve 334 skladbách, se objevovala témata návykových látek. Z celkových 886 zmínek byl nejčastěji zmiňován alkohol (46,1 %), následovaný obecnými označeními návykových látek (22 %) a konopnými látkami (17,2 %). Marihuana byla nejčastěji se objevující nelegální látkou. Dále se již v menších zastoupeních (do 3,5 %) ve skladbách objevovaly zmínky o tabákových výrobcích, lécích, halucinogenech, opiátech, amfetaminem, kokainu, tanečních drogách a těkavých látkách.

Závěr: Práce by mohla sloužit jako podnět pro diplomovou práci a jiné studie zabývající se možným vlivem textů skladeb o návykových látkách na posluchače a další studie v této oblasti. Vzhledem k absenci ucelené literatury v českém jazyce by se také dalo uvažovat o rozšíření a doplnění teoretické části této práce.

Klíčové pojmy: užívání návykových látek v hudbě, rap, drogy, jazz, rock

Abstract

Background: Drug use and drug related topics appear in many aspects of today's life. They found their way into our culture, among others into music, where it is without a doubt that some songs, whole works of artists or even music styles were influenced by the existence of drugs and their effects.

Aim: The aim of the first part of this thesis is to describe the relationship between substances and three biggest styles of modern music - jazz, rock and rap. The aim of the research is to map the occurrence of drugs and drug related topics in Czech hip hop music, specifically popular Czech rap albums that were released between 2005 and 2016 and charted in the chart operated by International Federation of the Phonographic Industry.

Methods: Quantitative method was used for this research. The drug related lyrics were coded into several categories using content analysis. 590 songs from 43 albums were analysed in total.

Results: The research has shown that in 56,6% (334) of the songs drug related topics appeared. Out of 886 mentions, the most reoccurring one was alcohol (46,1 %), followed by general terms for drugs (22 %) and cannabis (17,2 %). Out of illegal substances marijuana appeared most often. Among other mentions that appeared less often (under 3,5 % per category) were tobacco products, medicine, hallucinogens, opiates, amphetamines, cocaine, dance drugs and volatile substances.

Conclusion: This bachelor thesis could serve as a background for a diploma thesis or other studies focusing on how drug topics in music lyrics can impact the listeners. Due to the absence of comprehensive literature in the Czech language, the extension and completion of the theoretical part of this thesis could also be beneficial.

Key words: substance use in music, rap, drugs, jazz, rock

Obsah

1. Úvod	8
2. Teoretická část	9
2.1. Vymezení pojmů.....	9
2.1.1. Moderní hudba.....	9
2.1.2. Návyková látka.....	9
2.2. Historie návykových látek a moderní hudby	10
2.2.1. Jazz.....	10
2.2.2. Rock	13
2.2.3. Rap	19
2.2.4. Rap v České Republice	23
3. Praktická část	25
3.1. Cíl výzkumu a hypotézy	25
3.1.1. Hypotézy.....	25
3.2. Design výzkumu.....	25
3.3. Metodika výzkumu	26
3.3.1. Metody získávání dat.....	26
3.3.2. Metody fixace dat.....	26
3.3.3. Metody analýzy dat	26
3.4. Výzkumný soubor	29
3.5. Etické aspekty.....	30
3.6. Role výzkumníka	30
3.7. Výsledky.....	30
4. Diskuze	37
5. Závěr	40
6. Odkazy	41
6.1. Seznam citované literatury.....	41
6.2. Seznam alb, jejichž texty byly analyzovány ve výzkumné části	46
6.3. Seznam tabulek	48
6.4. Seznam grafů.....	48
6.5. Seznam příloh	48

1. Úvod

Užívání návykových látek je bez pochyby součástí společnosti. Nevyvratitelnou součástí dnešního světa je také kultura a umění, například hudební. Pravděpodobně není možné přesně určit, kdy byla poprvé užita návyková látka či vymezit moment vzniku hudby. Stejně tak není možné určit přesnou chvíli, kdy se tyto dva světy začaly propojovat, je ale jasné, že mezi nimi dlouhodobý vztah existuje. Ať už návyková látka či její užití ovlivnilo vznik a vývoj skladby, tvorbu hudebníka i celé žánry či naopak hudba či její texty inspirovaly k užití návykové látky.

Cílem této práce je popsání právě tohoto tématu, vztahu mezi moderní hudbou a návykovými látkami v průběhu let a napříč hudebními žánry, dále se zaměřením na českou rapovou scénu.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena právě na vztah mezi světovou moderní hudbou a návykovými látkami, počínaje spojením jazzu a marihuany, přes psychedelický rock až po roli cracku na americké rapové scéně. Vzhledem k obsáhlosti tématu bude snahou vybrat a zaměřit se na nejpopulárnější umělce, nejnámější skladby či nejvýznamější události spojující hudbu a návykové látky ve vymezeném období. Dále bude nastíněn vývoj rapové hudby v České Republice jako základ pro praktickou část. Všechny překlady anglických textů jsou vlastní, pro zachování smyslu nemusí být zcela doslovné.

V druhé části práce se budu věnovat výzkumu. Pomocí obsahové analýzy budou zkoumány texty českých rapových alb, které byly vydány v letech 2005-2016 a umístily se v oficiálním hudebním žebříčku Mezinárodní federace hudebního průmyslu. Ve výzkumu se zaměřím na výskyt témat návykových látek, jejich užívání a další oblasti s nimi spojené v 590 skladbách na 43 albech. Budu se věnovat trendu výskytu těchto témat, četnosti výskytu různých druhů návykových látek, postojům k látce v dané skladbě a dalším.

Toto téma jsem pro bakalářskou práci zvolila vzhledem k dlouhodobému zájmu o hudbu i její propojení s adiktologickým oborem, částečně také vzhledem k velkému omezení materiálů na toto téma v českém jazyce.

2. Teoretická část

2.1. Vymezení pojmů

2.1.1. Moderní hudba

V teoretické části této práce bude popsán vztah mezi návykovými látkami a hudbou v průběhu historie, je třeba si tedy vymežit pojem hudby, konkrétně hudby moderní.

Ačkoliv i v hudbě klasické lze nevyvratitelně nalézt díla minimálně inspirovaná návykovými látkami, např. Fantastická symfonie Hectora Berlioza, která líčí pocity kuřáka opia (Vondráček & Holub, 2003), není možné do této práce zahrnout každé dílo či každého hudebníka s drogami spojenými. Důraz bude tedy kladen na vybrané modernější směry, díla a události, které byly drogami ovlivněny a neodmyslitelně se zapsaly do světové hudební historie.

Definice pojmu moderní hudba jsou velmi různé. Například Griffiths (2011) moderní hudbu označuje jako hnutí radikální změny, které nabylo síly po ukončení 2. světové války. Jiné definice zahrnují mezi autory moderní hudby také skladatele¹ z počátku 20. století (Adorno, 2003).

Pro účely této práce bude využito vymezení, kdy je moderní hudba spojována s utvářením prvních nahrávek namísto záznamu partitury² a vznikem prvních nahrávacích společností (Kennedy & McNutt, 1999). Jednat se tedy bude o jazz a další vybrané směry populární hudby.

2.1.2. Návyková látka

Návykovou látkou se dle Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Jde jak o látky legální, tak nelegální. V této práci může být pod tímto významem užíváno také termínu droga.

¹ např. Igor Stravinskij

² notový zápis

2.2. Historie návykových látek a moderní hudby

2.2.1. Jazz

Jazz se začal vyvíjet na počátku 20. století z hudebních směrů ragtime, blues a afrikanizací americké hudby. Ta zahrnovala například přidávání rytmických nástrojů za účelem oživení pro tanec či změnu rytmu a nálady náboženských písní pro vytvoření radostné hudby v kostelech černošských komunit (Gioia, 2011).

Tento směr se stal hlasem černošské kultury, především jako hudba, ve které byly líčeny útrapy každodenního života. Zde našly své útočiště i skupiny mladých bělochů, jež se, hledající vzrušení, rozhodly tímto způsobem postavit společnosti (Shapiro, 2003).

Kolébkou jazzu je americké město New Orleans, v době zrodu tohoto hudebního směru již na úpadku, zmítané korupcí, dluhy a nemocemi. Později se v rámci odchodu nejen muzikantů za lepšími možnostmi rozšířil jazz po celých Spojených Státech, utvářející velké komunity jazzových hráčů a fanoušků také v Chicagu a později v New Yorku (Gioia, 2011).

Kavárny, kabarety a restaurace byly centrem nočního života, stejně tak ale také nelegální sklepní bary či prodejny za prohibice nelegálního alkoholu, což především sicilské mafii přineslo ohromné výtěžky a hierarchický vzestup v podsvětí. Ta pak vlastnila velkou část barů a klubů, kde alkoholu ani jiných drog nebyl nedostatek a kde mimo jiné hojně zaměstnávala jazzové muzikanty (Shapiro, 2003).

Jeden z těchto muzikantů, Milton Mezzrow, popsal své první užití marihuany, jež proběhlo v jednom z klubů:

„První věc, které jsem si všiml bylo, že jsem saxofon slyšel jako by byl v mé hlavě. ... Cítil jsem vibrace píšely na rtech mnohem výrazněji a v hlavě mi bzučelo jako z reproduktoru. Zjistil jsem, že jsem mnohem lépe spojoval fráze a dával do nich ty správné pocity. Vážně jsem na to přicházel. Všechny noty vycházely ven jako by už byly sestavené a nacpané do zvonu a vše co jsem musel udělat bylo trochu fouknout a poslat je na cestu, jednu po druhé, bez pochybení, bez opoždění a to vše bez špetky úsilí“ (Mezzrow, 1990 in Singer & Mirhej, 2006).

Byl to právě Mezzrow, který si vybudoval reputaci hudebníka, jenž vždy měl tu nejlepší marihuanu. Muzikanti jako on začali sdílet své zkušenosti s drogou, psát o ní písně a shlížet na jazzmany, kteří namísto marihuany holdovali alkoholu, přes prsty. “Jeich tóny byly těžké a zlostné, ne jemné, přirozené nebo oduševnělé. Cokoliv, co narušovalo hudbu namísto toho, aby ji poslalo na svou cestu, to u nás nemohlo uspět” (Shapiro, 2003).

Skladby věnované tématu marihuany se začaly označovat jako 'reefer songs' či 'viper music', kde pojem 'reefer' označoval marihuanovou cigaretu a 'viper' kuřáka marihuany. Mezi nejznámější písně tohoto subžánru patří například 'Muggles', instrumentální skladba Louise Armstronga, 'Gimme a Reefer' od Bessie Smith, 'Reefer Man' Caba Callowaye,

‘Sending the Vipers’ od Milтона Mezzrowa či ‘If You’re A Viper’, zpopularizovaná Fatsem Wallerem³ (Booth, 2015), ve které můžeme nalézt tento text:

Dreamed about a reefer five feet long,
Mighty Mezz, but not too strong.
You'll be high, but not for long,
if you're a viper (Smith, 1936).

Sníl jsem o marihuanové cigaretě pět stop dlouhé,
mocný Mezz, ale ne příliš silný.
Budeš na výši, ale ne příliš dlouho,
pokud jsi 'viper'.

V průběhu let 1915-1937 více než polovina států USA přijala různé zákony kriminalizující užívání marihuany. Antimarihuanová kampaň pak byla završena schválením tzv. Marihuana Tax Act v roce 1937, regulující dovoz, pěstování a přechovávání marihuany. Při porušení tohoto zákona hrozilo až pět let odnětí svobody a/nebo pokuta do dvou tisíc dolarů (USCBP, 2015). Jedním z hlavních prosazovatelů tohoto zákona byl Harry Anslinger, tehdejší vrchní komisař Federálního úřadu pro narkotika, který se netajil svým negativním postojem k jazzu a jazzovým muzikantům. Při kongresových jednáních tento hudební směr označuje za ‘satanistický a voodoo’ a udává, že je schopen rozeznat dobrého jazzmana od těch špatných podle toho, zda hraje přesně to, co je psané v notách či zda v některých částech improvizuje (Singer & Mirhej, 2006). Později oznámil svým agentům, aby připravili důkazy a seznam zahrnující muzikanty porušující zákon, vzhledem k tomu, že bude vybrán den, kdy dojde k početnému zatýkání uživatelů marihuany. Kongresmany ujišťoval, že tyto zákroky se nebudou týkat dobrých muzikantů, ale těch jazzových (Hari, 2015).

Ačkoliv někteří umělci, například Louis Armstrong, považovali nově nastavené sankce proti uživatelům marihuany za příliš vysoké na to, aby v užívání pokračovali a vystavovali se riziku dopadení, Malcolm X ve své autobiografii popisuje:

“V každé kapele alespoň polovina muzikantů kouřila trávu. Nebudu nikoho jmenovat, musel bych zahrnout některé z nejprominentnějších osobností tehdejší i dnešní populární hudby. V jednom z případů všichni členové kapely, která je známá i v dnešní době, užívali marihuanu” (X & Haley, 1965).

I přes to, že užívání marihuany bylo dlouhá léta v USA spojováno s menšinami a jejich způsobem života, tedy i jazzem, po druhé světové válce se stávala velmi oblíbenou i mezi bělošskou mládeží středních vrstev, zatímco na jazzové scéně se populárním stával heroin (Singer & Mirhej, 2006).

Mezi oběti užívání heroínu z řad jazzových hudebníků patřili například Charlie Parker, Chet Baker, Sonny Berman, Tommy Dorsy nebo jedna z nejznámějších a nejvlivnějších žen jazzu Billie Holiday (Singer & Mirhej, 2006).

³ příklady dalších skladeb: Blue Reefer Blues, Reefer Hound Blues, Reefer Head Woman, Smokin’ Reefers, Viper’s Drag, Mary Jane, That Funny Reefer Man

Ta ve svých 44 letech zkolabovala a se závažnými zdravotními problémy způsobenými dosavadním způsobem života byla převezena do nemocnice. Harry Anslinger za ní poslal své agenty, kteří v nemocničním pokoji měli najít okolo tří gramů heroinu, zavěšené v alobalu na zdi, v místě, kam nemocná Billie nemohla dosáhnout. Byly jí odepřeny návštěvy, zabaveny osobní věci a pohroženo okamžitým vězením, pokud neposkytne informace o svém dealerovi. Na smrtelné posteli jí byly odebírány otisky prstů, pořizovány policejní fotografie a byla vyslýchána bez možnosti přítomnosti obhájce. Před svou smrtí se nechala slyšet, že z ničeho nevinila samotné agenty, ale válku proti drogám. (X & Haley, 1965).

Rasové podtexty Anslingerova jednání, které byly bez pochyby součástí tzv. války proti drogám, jejímž byl Anslinger významný propagátor, mohly být spatřeny v jeho přístupu jednak k již zmíněné Billie Holiday a na druhé straně také k na heroinu závislé Judy Garland, známé například díky hlavní roli ve filmu Čaroděj ze země Oz. Tu komisař povolal do své kanceláře, kde mezi nimi proběhl přátelský rozhovor a Anslinger herečce doporučil, aby si mezi natáčením brala delší dovolené a v dopise její natáčecí studio ujistil, že problém s drogami nemá (X & Haley, 1965).

Billy Taylor na toto téma řekl, že o některých velmi známých lidech se na veřejnosti vědělo, že jsou uživateli drog a mezi některými malými skupinami mladých hudebníků existoval pocit, že pokud chtějí také takto hrát, musí stejně jako oni užívat (Playboy, 1960).

Míra užívání návykových látek u jazzmanů byla zkoumána americkým psychologem Charlesem Winickem, který se v 50. letech dotazoval 357 jazzových hudebníků na užívání návykových látek, kdy 82 % z nich vyzkoušelo marihuanu minimálně jednou, 54 % bylo příležitostnými a 23 % pravidelnými uživateli. Dále 53 % tázaných vyzkoušelo heroin, 24 % z nich ho užívalo občasně a 16 % pravidelně. Mezi důvody užívání se objevovaly argumenty jako například způsob vyrovnávání se s osobními problémy, podpora při dlouhém vystoupení po celodenní cestě, zažívání kolektivního vzrušení při sdílení hudby a drog, ale i tlak na užívání v některých kapelách (Winick, 1959 in Singer & Mirhej, 2006).

Podle Nata Hentoffa (1960), významného hudebního kritika, bylo absurdní označovat jazzového muzikanta a závislého za synonymum. I přesto ale prý bývalo těžké dát dohromady profesionální big band, aniž by alespoň jeden z členů neměl problémy s drogami. Ačkoliv se užívání návykových látek v jazzu považovalo i nadále za velmi reálný problém, podle odpovědí některých participujících v panelu na téma jazz a závislosti, který organizoval magazín Playboy v roce 1960 a kterého se účastnilo mimo jiné i několik významných hudebníků, se v několika posledních letech jednalo spíše o práci novinářů. Závislost byla popisována jako mnohem běžnější než tomu ve skutečnosti bylo a udávaná čísla užívajících muzikantů byla mnohem vyšší jednoduše proto, že se jednalo o něco, co přiláká čtenáře. Za další příčiny menšího výskytu užívání drog bylo uváděno, že tresty i pozornost policie se zvýšily, dále pak poměrně častá úmrtí užívajících hudebníků a nástup

nových vzorů, kterými byli velmi dobří hudebníci a velká většina z nich již drogy neužívala (Playboy, 1960).

I ve Velké Británii byla marihuana hojně užívána mezi jazzovými a folkovými muzikanty a jejich publikem. Mezi uživatele heroinu mezi britskými jazzmany patřili například jeden z nejvýznamějších tehdejších bubeníků Phil Seaman (Shapiro, 2003).

V období na přelomu 50. a 60. let, se jazz odsunul do ústraní. Jako vyjádření postoje či protestu především mládeže proti kulturním a morálním hodnotám vyznávaných tehdejší společností již nebyl dostatečně atraktivní a do popředí se začal dostávat rock n' roll (Shapiro, 2003).

2.2.2. Rock

Rock se na hudební scéně začal objevovat v polovině padesátých let, pozvolným přechodem od swingu a je od něj odvozeno nesčetné množství dalších hudebních směrů. Kromě subžánrů rocku jako rock n' roll, glam rock, hard rock nebo psychedelický rock, také například punk nebo metal (Studwell & Lonergan, 2013).

Lidé začali hledat své útočiště v rock n' rollu, kombinaci černošského r&b s bělošským country a jižanským gospelem. Jedním z největších představitelů tohoto směru byl nepochybně Elvis Presley. Spolu s Jerry Lee Lewisem byli propagováni jako jižanští chlapci, u kterých bývalo opíjení se či užívání drog, hry se zbraněmi a ženami v jejich rodných městech dospělými obecně akceptováno. Díky nim byla s těmito rebéliemi seznámena mládež zbytku USA, pro kterou byl rock n' roll únikem z běžného života. Pro generaci jejich rodičů byl naopak hrozbou vystavení jejich potomků sexualitě a neblahým vlivům (Shapiro, 2003).

Ačkoliv samotné známé heslo 'sex, drogy a rock n' roll' se poprvé objevilo až ve stejnojmenné skladbě od Iana Duryho vydané v roce 1977 ve Velké Británii, témata užívání návykových látek se v rocku vyskytovala dávno předtím (Dury & Jankel, 1977).

Po uvedení amfetaminu na trh ve Spojených státech v roce 1932 netrvalo dlouho, než se látka dostala také do hudebního světa. Byl oblíbenou drogou mezi řidiči, kteří díky ní zvyšovali svou výkonnost a tím si vydělali více peněz. Právě Jerry Lee Lewis přišel s amfetaminem poprvé do styku po tom, co hrál řidičům, kteří mu zaplatili v podobně kapsulí Benzedrinu⁴ (Shapiro, 2003). Autor jedné z nejznámějších verzí písně Cocaine Blues, Johnny Cash, dlouhá léta bojoval se závislostí, jež vedla i k problémům se zákonem, když byl zpěvák v Texasu zatčen za nezákonné opatření kontrolovaných látek v Mexiku (Streissguth, 2007). Nejznámější osobnost rock n'rollu, Elvis Presley, se k amfetaminu uchýlil pro zvládnutí dlouhých nocí na turné a později jeho boje s nadváhou (Shapiro, 2003).

⁴ obchodní název amfetaminu

Příčinou jeho smrti byla polypragmasie, tedy podávání velkého množství léků současně. Podle týmu vyšetřovatelů měl Dr. Nichopoulos v období sedmi a půl měsíců před Presleyho smrtí předepsat zpěvákovi téměř 9000 pilulek, tablet a dalších forem různých léků (Williamson, 2014).

Ve Velké Británii mezitím klubovou scénu ovládla subkultura nazývaná Mod, která byla kromě typické módy spojována s užíváním amfetaminů pro zvládnutí dlouhých nocí plných tance. Tváří tohoto směru se stala kapela The Who, následovaná skupinou Small Faces. The Who byli mimo jiné oslavováni pro své neřízené chování na pódiu, ničení hudebních nástrojů i fyzické napadání mezi členy. Zpěvák kapely o této reputaci řekl: “Všichni jsme byli pillheads. Pravděpodobně jsme byli ta nejagresivnější skupina co kdy v Anglii vznikla” (Shapiro, 2003, str. 128). Bubeník Keith Moon zemřel ve 32 letech na předávkování Heminevrinem⁵ a baskytarista John Entwistle v 57 letech na infarkt vyvolaný užitím kokainu (Rolling Stone, 2017). Small Faces kromě několika dalších hitů v roce 1967 vydali píseň ‘Here Come The Nice’, jež opěvuje drogového dealera:

Here come the nice, looking so good
He makes me feel like no one else could
He knows what I want he's got what I need
He's always there if I need some speed (Lane
& Marriott, 1967).

Přichází to hezké, vypadá dobře,
dodává mi pocity jako nikdo jiný.
Ví co chci a má co potřebuju,
je vždy tady, když potřebuju nějaký speed.

Užívání amfetaminu poté zaznamenalo nárůst v počtech injekčních uživatelů jak ve Velké Británii, tak ve Spojených státech, především New Yorku, kde bylo injekční užívání Methedrinu úzce spjato s hudebním průmyslem (Shapiro, 2003). Centrem dění se zde nejen pro hudebníky stala Factory Andyho Warhola. Ten se v letech 1966-1967 vydal na turné se svou multimedialní show, kde světu představil The Velvet Underground. Součástí programu byla i píseň 'Heroin', při které jeden z herců na pódiu simuloval rituál přípravy, užití drogy a následný stav (Malanga, 2009). V té se pak vyskytuje text:

Heroin, be the death of me
Heroin, it's my wife and it's my life
Because a mainline into my vein
Leads to a center in my head
And then I'm better off than dead
Because when the smack begins to flow
I really don't care anymore (Reed, 1966).

Heroine, budiž má smrt
Heroin, je to má žena a je to můj život
Protože vpíchnutí do žíly
Vede do centra mé hlavy
A pak jsem na tom líp než mrtví
Protože když herák začne kolovat
Už je mi všechno jedno

Lou Reed si díky napsání písní 'Heroin' či 'I'm Waiting for the Man' pojednávající o čekání závislého uživatele drog na dealera a dalším vybudoval reputaci jednoho z nejvíce drogově orientovaných umělců.

⁵ sedativum předepisované pro prevenci záchvatů při odvykání alkoholu

Zakladatel metalové kapely MotÖrhead, Lemmy Kilmister, v rozhovoru uvádí, že bez amfetaminů by byla jeho skupina velice jiná, než jak ji posluchači znají, už kvůli názvu skupiny, jenž je slangovým výrazem pro drogu. Sám se přiznal k výraznému užívání amfetaminů a LSD, oproti tomu uváděl svou nenávist k heroinu (Alternativious, 2008).

Se zvyšováním výskytu témat návykových látek v textech skladeb a samotného užívání mezi hudebníky začaly vznikat kampaně pokoušející se o prevenci. Některé rockové rádiové stanice varovaly o nečistých drogách, jiné vysílaly spoty o nebezpečí drog namluvené samotnými hudebníky (Shapiro, 2003). Organizace 'Do It Now' si vytvořila své jméno díky albu z roku 1969 nazvanému 'First Vibration', jež se zabývalo tématem amfetaminu a jeho účinky na člověka. Bez nároku na vÝdělěk pro toto album věnovali písně například The Beatles, Jimi Hendrix, The Byrds, Jefferson Airplane či Canned Heat s písní 'Amphetamine Annie' (Do It Now, 2017). V té se vyskytuje text:

This is a song with a message
I want you to heed my warning
I wanna tell you all a story
About this chick I know
They call her "Amphetamine Annie"
She's always shovelling snow
I sat her down and told her
I told her crystal clear
"I don't mind you getting high
But there's one thing you should fear"
"Your mind might think its flying, baby
On those little pills
But you ought to know it's dying, 'cause
Speed kills"
...
She wouldn't heed my warning
Lord, she wouldn't hear what I said
Now she's in the graveyard, and she's
Awfully dead (Canned Heat, 1967)

Tohle je píseň se zprávou
Chci aby jsi se řídil mým varováním
Chci ti vyprávět příběh
O jedné holce co znám
Říkají jí "Amfetaminová Annie"
Neustále 'shrabává sníh'
Posadil jsem jí a řekl jsem jí
Řekl jsem jí jasně
"Nevadí mi že se sjíždíš
Ale je tu jedna věc, které by ses měla bát"
"Tvoje mysl si myslí, že to je lítání, baby
Na těch malých pilulkách
Ale měla bys vědět, že to je umírání, protože
Speed zabíjí"
...
Neřídila se mým varováním
Bože, neposlouchala co jsem říkal
Teď je na hřbitově a je
strašlivě mrtvá

Rosenstone (2016) uvádí, že častým tématem písní je volání po svobodě a v těch z let 60. je mnohdy vyjádřen názor, že tato svoboda by měla být využita k extenzivnímu zkoumání vlastního vnitřního světa pomocí užívání drog. Jádrem této vize je, že pro vnímání pravd života musí být otevřena lidská mysl, kdy zkrácenou cestou pro dosažení jejího centra se stalo užívání halucinogenů. Písně pak často rozlišují mezi marihuanou a LSD, jež rozšiřují mysl a tvrdými drogami, které ničí tělo. Někteří umělci píší písně o škodlivosti drog (Velvet Underground o heroinu či Fugs o kokainu), ale zároveň neváhají doporučit marihuanu či halucinogeny jako cestu otevření se krásám vesmíru. Skupina Byrds uvádí, že drogy mohou osvobodit člověka od hranic běžného světa a umožňují mu otevřít své srdce. The Peanut Butter Conspiracy si dokonce představují celosvětové užívání těchto látek a tím vyřešení problémů proměnou země na milující místo.

LSD bylo syntetizováno v roce 1943 Albertem Hofmannem (Balíková, 2007). Látka se poté začala více zkoumat a našla si cestu k lékařům a výzkumníkům, kteří halucinogen distribuovali dále, kromě jiných také mezi umělce. LSD pak spolu s dalšími halucinogeny byly inspirací pro nový hudební žánr, psychedelický rock (Shapiro, 2003).

Byly pořádány tzv. Acid Tests, setkání inspirovaná LSD, kde mohl umělecky vystoupit kdokoliv chtěl, kdy chtěl. Často to bývala například skupina The Grateful Dead. Kytarista kapely později na téma těchto událostí řekl: “Acid Tests, to byly tisíce lidí, všichni beznadějně sjetí, každý nacházející se mezi tisíci dalšími, kde nikdo z nikoho neměl strach” (Shapiro, 2003).

Jedním z nevlivnějších interpretů nejen tohoto žánru byli The Beatles. Jejich posun od pop-rocku k pokusům o psychedelické nahrávky byl zaznamenán na albu ‘Revolver’. Téma je pak provázelo i nadále, např. na albu Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band, soundtrackům k filmům Yellow Submarine či Magical Mystery Tour, který byl inspirován cestou spisovatele Kena Keseyho a the Merry Pranksters napříč Spojenými státy. Film garantuje jedinečný trip⁶ každému, kdo se připojí. K docílení žádané atmosféry v písních The Beatles používali ne příliš obvyklé akordové posloupnosti, rytmy a hudební nástroje a technické efekty jako vytváření ozvěny či překrývání nebo přehrávání nahrávky pozpátku, doprovázené texty popisující až snová prostředí či objevování pravdy (Russell & LeBlanc, 2009).

Motiv již zmíněného tripu se vyskytuje nejen ve tvorbě The Beatles, ale také v mnoha skladbách dalších interpretů, jako např. ‘Flight from Ashiya’ od Kaleidoscope, ‘Magic Carpet Ride’ od Steppenwolf, ‘Roller Coaster’ od The 13th Floor Elevators či ‘Spanish Castle Magic’ od Jimiho Hendrixe (Russell & LeBlanc, 2009).

V textech písní tohoto žánru se často vyskytují spíše popisy halucinací či pocitů navozených drogou, bez zmiňování samotného užívání či dalších následků, jako tomu je často u skladeb věnovaných jiným látkám. Například skladba ‘It’s All Too Much’ byla kytaristou The Beatles Georgem Harrisonem napsána na základě zjištění získaných při a po užití LSD (Russell & LeBlanc, 2009). Phil Lesh uvádí: “Člověk, který je pod vlivem LSD nechce slyšet o drogách, chce si prostě jen užívat atmosféry. Většina skladeb psychedelického rocku v textech nezmiňuje žádné drogy” (Krippner in Meriwether, 2012).

Krippner (1968) publikoval studii zahrnující přes dvě stě umělců, mezi nimi 29 rockových hudebníků, kteří údajně měli psychedelickou zkušenost. Žádný z nich neudával závislost na heroinu, někteří ho vyzkoušeli, obvykle šňupáním. Více jich již vyzkoušelo kokain a část z nich ho užívala pravidelně. Všech 29 tázaných kouřilo marihuanu, pět jich preferovalo užívání před výkonem, sedm udávalo narušení schopností a zbylých osmáct neudávalo pozitivní ani negativní změny. 23 muzikantů minimálně jednou užilo LSD, kdy

⁶ v překladu výlet, užíváno také ve smyslu 'výpravy' nastávající užitím drogy

tři z nich uváděli zvýšení výkonu, šest žádný efekt a 15 hudebníků tvrdilo, že LSD a podobná psychedelika mají negativní efekt na kvalitu jejich výstupu (Krippner in Meriwether, 2012).

I přes to, že většina lidí nemusí pociťovat žádné, po užívání LSD se mohou dostavit trvalé následky. Zpěvák The 13th Floor Elevators Roky Erikson byl hospitalizován na psychiatrii, kde strávil tři roky. V rozhovoru později uvedl, že jeho jediným zájmem je ďábel a tvrdil, že členem zmíněné skupiny nikdy nebyl. Syd Barrett z Pink Floyd, Peter Green z Fleetwood Mac nebo Skip Spence z Moby Grape se také v důsledku užívání potýkali s psychickými problémy (Shapiro, 2003).

V průběhu 70. let se pak začala formovat tvář punku jako subkultury, jež se snaží šokovat (Smolík, 2010). Průkopníky hudební scény punku kromě již zmiňovaných The Velvet Underground byli například The Ramones, The Stooges či The New York Dolls, ve Velké Británii to byli především Sex Pistols. Člen Aerosmith o The New York Dolls prohlásil:

“To bylo poprvé co jsme viděli drogy zabít kapelu. Jejich první bubeník se předávkoval v Londýně. Johnny Thunders byl závislý na heroinu a střílel si, ať už jsme byli kdekoliv. Když mu drogy došly, byl schopný za ně vyměnit svou kytaru a já si říkal, že to se nám nikdy nestane. ... Byli schopni rušit koncerty, když jim došly drogy, aby mohli letět zpět do New Yorku a získat je. Zvládli maximálně týden na cestách, protože pak jim bylo špatně. Slýchávali jsme, že Johnny a bubeník museli zpátky do New Yorku, protože byli ‘unavení’” (Shapiro, 2003, str. 138).

Podobný osud potkal i Sex Pistols, zakladatel a baskytarista skupiny se v 21 letech předávkoval heroinem, několik měsíců po smrti přítelkyně, z jejíž možné vraždy byl podezřelý.

Všichni zmínění interpreti se potýkali s užíváním návykových látek, které se projevovalo v jejich skladbách. Dee Dee Ramone převzal myšlenku napsání lepší písně než Heroin od Lou Reeda a dal tak za vznik skladbě Chinese Rocks (Shapiro, 2003). Frontman kapely The Stooges Iggy Pop spolu s Davidem Bowiem napsali například píseň Lust for Life, jež se později stala součástí soundtracku ke snímku Trainspotting (Bowie & Pop, 1977).

Jako odpověď na zvyšování výskytu témat návykových látek mezi umělci i v jejich tvorbě vydala Federální komise pro komunikaci USA (FCC) v roce 1970 seznam skladeb, u kterých by se mohlo zdát, že opěvují užívání narkotik. Nacházely se na něm písně od The Beatles, The Rolling Stones, The Who, Boba Dylana, Johnnyho Cashe, The Velvet Underground i z muzikálu Vlasy. Vydavatelství MGM pak ukončilo spolupráci s několika kapelami, které údajně byly drogově orientované (Shapiro, 2003). V následujícím roce pak FCC vydalo veřejné prohlášení, ve kterém předpokládalo, že radiové stanice vyhodnotí, zda písně obsahují texty zabývající se drogovou tematikou a následně se rozhodnou, zda skladbu

pustí. Pro některé byl tento krok snahou úředníků rozhodnout co může mládež poslouchat a tím se podílet na kontrole projevu nejen hudebníků (Blanchard, 1992).

S popularizací rocku a jeho subžánrů nastávala situace, kdy lidé již nemohli pro obviňování muzikantů z rebelií jejich dětí využívat rasových podtextů. Velká část úspěšných muzikantů byla bělošského původu, ale drogy se užívaly více než předtím nebo se tak alespoň vzhledem k veřejnému životu umělců a snaze novinářů získat co nejvýdělečnější titulek mohlo zdát. Ačkoliv za držení drog byli zadrženi například John Lennon, Paul McCartney, Eric Clapton, Jimi Hendrix, Keith Richard, Ronnie Wood, Jack Casady či Axl Rose, velmi často to byli manažeři a další členové jejich týmů, kteří se starali o vyjednávání a získávání látek či jejich pronášení přes kontroly (Shapiro, 2003).

V 80. letech vznikla kampaň s názvem 'Rock Against Drugs' (RAD), v překladu rock proti drogám, jež využívala reklamních spotů, které byly vysílány například v hudební televizi MTV. V těchto krátkých spotech vystupovali například Lou Reed, Gene Simmons z The Kiss, Vince Neil z Mötley Crüe či Steve Jones z Sex Pistols a poukazovali na negativní účinky drog (TheDaleSherman, 2012). Tehdejší prezident nahrávací společnosti Gold Mountain Records uvedl, že většina rockových hvězd narozdíl od kampaně RAD odmítala spolupráci s kampaní 'Just Say No' Nancy Raeganové ('prostě řekni ne drogám'), vzhledem k tomu, že nadhled a postupy kampaně jsou v rozporu s upřímností rock n' rollu (Goldberg, 1987).

Ve stejné době na popularitě získala kapela, jež byla nejen ve vztahu k užívání návykových látek považována za jednu z nejnebezpečnějších vůbec, Guns n' Roses. Ti dali za vznik jedné z nejznámějších drogových písní té doby, Mr. Browstone, pojem, jenž je slangovým výrazem pro heroin, jehož užívání nakonec vedlo k rozpadu skupiny (Bozza & Slash, 2008). Ve stejné době pak na sebe svou tvorbou poukázali Mötley Crüe, skupina, jejíž zakladatel Nikki Sixx ve své autobiografii popisuje svá předávkování, kdy po jednom z nich byl považován za mrtvého a jeho tělo bylo vhozeno do popelnice, kde se následně probral (Sixx & Gittins, 2008). Závislost na opiátech také popisuje například píseň Sister Morphine od The Rolling Stones. Odvykací stav drogy pak popisuje píseň Cold Turkey od Johna Lennona, textem:

Temperature's rising	Teplota stoupá
Fever is high	Horečka je vysoká
Can't see no future	Nejsem schopen vidět budoucnost
Can't see no sky	Nejsem schopen vidět nebesa
My feet are so heavy	Mé nohy jsou tak těžké
So is my head	Stejně jako má hlava
I wish I was a baby	Přál bych si být dítětem
I wish I was dead (Lennon, 1969).	Přál bych si být mrtev

Oksanen ve výzkumu 96 autobiografických děl známých rockových umělců vydaných v letech 1974-2010 zjistil, že v 82 % knih byla probírána závislost a v 62 % to byla závislost autora. V 57 % se pak mluví také o podstoupení léčby a ve 40 % se jedná o léčení autora knihy. Nejčastěji zmiňovanými látkami jsou v tomto pořadí alkohol, opiáty a kokain (Oksanen, 2013).

Ani prozatím příliš nezmiňovaný kokain nebyl v hudebním světě látkou neznámou. Kromě samotných muzikantů často oblíbený také mezi manažery, producenty a zástupci nahrávacích společností. Pravděpodobně nejpopulárnější metalový interpret, Metallica, se o kokainu zmiňuje v jedné z jejich nejznámějších skladeb, Master of Puppets:

Pain monopoly, ritual misery	Monopol bolesti, rituální utrpení
Chop your breakfast on a mirror	Nakrájej si snídani na zrcadle
Taste me you will see	Ochutnej mě, uvidíš
More is all you need	Víc je vše co potřebuješ
You're dedicated to	Jsi oddán tomu
How I'm killing you	Jak tě zabijím
...	...
Master of puppets I'm pulling your strings	Mistr loutek, tahám za tvé nitky
Twisting your mind and smashing your dreams	Matu tvou mysl, rozbívím tvé sny
Blinded by me, you can't see a thing (Burton, Hammett, Hetfield, & Ulrich, 1985).	Zaslepen mnou, nevidíš nic

Vzhledem ke své především cenové nedostupnosti vytvářela droga pocit exkluzivity a hierarchie, což se změnilo s příchodem cracku, který byl výrazně levnější (Shapiro, 2003).

2.2.3. Rap

Rap se začal vyvíjet během 70. let v New Yorku v oblasti Bronxu a dalších sociálně slabších převážně černošských sousedstvích, když DJové v průběhu instrumentálních částí skladeb povzbuzovali dav. Později pak byli na pódiu doprovázeni tzv. MCs⁷, kteří byli najímáni k prezentování sepsaných textů (Keyes, 2002). Tento hudební žánr se stal součástí hip-hopového stylu života, který se kromě rapu vyznačoval také například typickým stylem oblékání či výtvarným uměním graffiti (Smolík, 2010).

Jedna z prvních komerčně populárních rapových skladeb věnujících se tématu návykových látek byla vydána v roce 1983 pod názvem 'White Lines (Don't Do It)', která poukazuje na negativní dopady užívání kokainu tímto textem:

Ticket to ride, white line highway	Vstupenka k jízdě, bílá čára silnicí
Tell all your friends, that they can go my way	Řekni všem svým kamarádům, že mohou jít mou cestou

⁷ účinkující, předvádějící rap, dnes vysvětlováno jako Microphone Controller/Checker - ten, kdo drží mikrofon (Smolík, 2010)

Pay your toll, sell your soul	Zaplat' své mýtné, prodej svou duší
Pound for pound, costs more than gold	Libra za libru, stojí více než zlato
The longer you stay, the more you pay	Čím déle zůstaneš, tím více zaplatíš
My white line, go a long way	Má bílá čára, jde dlouhou cestou
Either up your nose or through your vein	Bud' vzhůru tvým nosem nebo skrz tvou žílu
With nothin' to gain, except killin' your brain	S ničím k získání, kromě smrti tvého mozku

(Mel & Robinson, 1983).

Po uvedení cracku na trh netrvalo dlouho, než se jeho užívání rozšířilo právě mezi komunitami z nižších sociálních vrstev a rap začal být s drogou úzce spojován. The Notorious B.I.G. ve své písni 'Things Done Changed' textem, "*If I wasn't in the rap game, I'd probably have a key, knee-deep in the crack game*" (Wallace, 1994), udává, že pokud by se nevěnoval rapu, pravděpodobně by byl zapojený do obchodu s crackem.

Shapiro (2003) poukazuje na konstatování mnohých rockových hvězd o tom, že hudba je zachránila od kriminálního života, kdežto co se týče rapu, jdou tyto dva světy spíše ruku v ruce, utvářejíc jeden z nejvlivnějších subžánrů - gangsta rap. Dvěma hlavními centry tohoto hudebního stylu se pak stala východní pobřeží Spojených států, se střediskem v New Yorku a západní pobřeží USA s centrem dění v Los Angeles. Obě strany USA se vyznačovaly svým vlastním zvukem, zatímco západní rap se navzdory textům mnohdy popisujícím násilí, kriminalitu i politickou situaci vyznačoval poměrně klidným zvukem, na východní byly časté snahy o agresivní doprovod ke stejně situovaným textům (Bogazioanos, 2011). Mezi oběma stranami rapperů v USA existovala značná rivalita, jež byla posilována médii a vyvrcholila v 90. letech, na jedné straně vraždou Tupaca Shakura a na druhé vraždou rappera The Notorious B.I.G., kdy oba byli v rozmezí šesti měsíců zastřeleni neznámými pachateli (Seng, 1997).

Vzhledem k vysoké nezaměstnanosti především v černošských oblastech se někteří obyvatelé uchýlovali ke kriminálnímu chování, což se v tvorbě rapperů odráželo a sami se často označovali za pouliční reportéry, kteří ve své hudbě líčí, jak vidí danou situaci či co sami prožívají. Příkladem je Snoop Dogg a jeho skladba 'Deep Cover', pro kterou čerpá ze svého vlastního zatčení za prodej drog (Perkins, 1996).

Známí rappeři jako již zmíněný Snoop Dogg, Jay-Z, členové Cypress Hill, N.W.A., Public Enemy či Wu-Tang Clan byli sami do obchodu s crackem zapojeni. Rapová scéna, především tedy gangsta rap, pak byl drogovými dealery v podstatě financován, když jim začínající rappeři prodávali své nahrávky s vidinou další spolupráce či si sami prodejem drog vydělali dostatek peněz na to, aby se stali majiteli nově zakládaných nahrávacích společností, kde mohli hojně využívat svých nabitých znalostí v oblasti obchodu. Obraz drogového dealera se stal součástí hip-hopové kultury, zároveň ale byl rap a hip hop možnou cestou ven ze samotného obchodování s drogami (Lowe & Torgoff, 2011).

Jay-Z v rozhovoru s Vanity Fair uvedl: "Vím něco o rozpočtech, byl jsem drogový dealer. Pro drogový obchod musíte vědět, co můžete utratit, co potřebujete znovu investovat.

... Časem potřebujete únikovou strategii, protože to okno je velmi malé. Buď skončíte ve vězení nebo mrtví” (Blanco, 2013).

Jedním z nejvlivnějších interpretů gangsta rapu bylo uskupení N.W.A., jehož členy byli například Ice Cube, Eazy-E či Dr. Dre. Jejich skladba ‘Dope Man’ pojednávající o bohatství a moci drogového dealera zároveň negativně naráží na samotné uživatele pasážemi jako *“If you smoke ‘caine, you’re a stupid motherfucker.”* či *“You turned into a crook, but swear up and down, boy, that you ain’t hooked.”*, kde popisují člověka, jež se pro získání financí k zakoupení drogy uchýlil ke kriminálním činům, ale trvá na tom, že nemá žádný problém (Wright, 1987). Inspirací pro tuto píseň měl být člen Eazy-E a jeho život před hudební kariérou (Nelson, 1997).

Jak je již naznačeno v ukázce textu skladby N.W.A., ačkoliv rapová tvorba v podstatě opěvovala peníze, moc a životní styl drogových dealerů, k samotnému užívání těchto látek se často, především na počátku vývoje gangsta rapu, stavěla negativně. Dalšími příklady tohoto postoje jsou například již zmiňovaná ‘White Lines’ od Grandmaster Melle Mel, ‘Pause’ od Run-D.M.C či ‘I’m Your Pusher’ od Ice-T, ve které se objevuje snaha nahradit návykovou látku hudbou:

The dope I'm sellin', you don't smoke, you feel	Ty drogy co já prodávám, ty nekouříš, ty pocituješ
Out on the dance floor, on my world tour	Na tanečním parketu, na mém světovém turné
I'm sellin' dope in each and every record store	Prodávám drogy v každém obchodu s nahrávkami
I'm the kingpin when the wax spins	Jsem ten 'kápo' když se deska točí
Crack or smack will take you to a sure end	Crack nebo smack (drogy) tě určitě vezmou na konec
You don't need it, just throw that stuff away	Nepotřebuješ to, zahod' je
You wanna get high? Let the record play	Chceš se cítit na výši? Nech tu desku hrát
(Marrow, Islam, & Mayfield, 1988).	

Denise Herd (2008) ve svém výzkumu výskytu návykových látek v populárních skladbách rapu zjišťuje, že se během 90. let nejen rapidně zvýšil počet zmínek o drogách v textech písní, ale také se změnil jejich postoj. Zatímco v brzkých letech rapu mělo z hodnocených skladeb 68% z nich negativní postoj k drogám, po roce 1993 to již bylo kolem jedné čtvrtiny, zatímco 58% skladeb se k užívání stavělo pozitivně. V období 1979-1997 pak postupně klesaly zmínky o kokainu (včetně cracku) a naopak se zvyšoval počet textů zahrnujících marihuanu, která se v celkovém součtu vyskytovala nejvíce a reference na ni by se daly najít ve skladbách velké části populárních rapových umělců (Herd, 2008).

Látkou, jež byla hip hopem a rapem zpopularizovaná a v jiných žánrech se téměř nevyskytuje je tzv. purple drank, známá také pod názvy sizzurp, barre nebo lean. Jedná se o kombinaci sirupu proti kašli, většinou obsahující kodein a prometazin-hydrochlorid, s nealkoholickými i alkoholickými nápoji. Co se týče rapu, byla droga poprvé spojována

s DJ Screw (který později zemřel na předávkování kodeinem), jehož styl hudby měl být inspirován stavem po užití purple drank. Na základě jeho tvorby pak vznikl subžánr rapu nazvaný 'chopped and screwed' či 'Screw music'. I přes to, že se tento styl, podobně jako tomu bylo u psychedelického rocku, snaží spíše navodit atmosféru užití, v rapu obecně se zmínky o kombinaci těchto látek vyskytují i u dnes nejpopulárnějších umělců jako např. Kanye West, Eminem či Nicki Minaj. Lil' Wayne v roce 2008 vydal skladbu s názvem 'Me and My Drank', ve které se kromě referencí na samotnou látku objevují také zmínky o hudebnících, u kterých existují spekulace, že jejich smrt je spojena s komplikacemi způsobenými zneužíváním purple drank (Peters et al., 2003). V písni 'I Feel Like Dying' pak textem "Only once the drugs are done, do I feel like dying" (Dwayne, 2007) popisuje negativní pocit nastávající po odeznění účinků drogy. Kromě kodeinu se ve skladbě zmiňuje také o marihuaně a anxiolytiku Xanax.

Jeden z nejúspěšnějších rapperů vůbec, Eminem, ve své tvorbě také čerpal z vlastních zkušeností s návykovými látkami. Na albech 'Relapse' z roku 2009 a 'Recovery' z roku následujícího kromě jiného popisuje ve svých skladbách závislost na lécích. Zmiňuje v nich například Valium, Metadon či Vicodin. Podle ProjectKnow (2014) byl Eminem hip-hopovým umělcem nejvíce ve svých skladbách užívající reference na léky, jako tomu bylo například v jeho skladbě 'My Mom':

My mom loved Valium	Moje matka milovala Valium
And lots of drugs	A spoustu drog
That's why I am like I am	To proto jsem takový jaký jsem
'Cause I'm like her	Protože jsem jako ona
Because my mom loved Valium	Protože moje matka milovala Valium
And lots of drugs	A spoustu drog
That's why I'm on what I'm on	Proto jsem na tom na čem jsem
'Cause I'm my mom (Mathers, Batson, Parker, Lawrence, & Young, 2009)	Protože jsem má matka

Inkster a Sule (2015) ve svém výzkumu poukazují na jasné rozdíly ve frekvenci výskytu pouličních názvů drog a názvů lékařských, kdy slangové termíny jasně převažují, a tím i na důležitost znalosti slangu pracovníky v oblasti duševního zdraví a užívání návykových látek. Dále kromě jiného uvádí zhruba od roku 2010 značný vzestup výskytu výrazu 'molly', tedy slangového názvu pro MDMA. Lze tak zaznamenat například ve skladbě 'Molly' od rapperů Tyga a Wiz Khalifa či písni 'Get Higher' od Juicy J, ve které textem, "Take the blunt, dip it in the lean, then light it. Pop a Molly, drink some orange juice, get higher" (Houston, 2011), kromě užití MDMA také vybízí k užití marihuany a výše zmiňovaného purple drank. Ve výzkumu je také uvedeno, že ačkoliv často umělci čerpají ze svých zkušeností, zvýšení výskytu referencí na tuto látku by mohlo být částečně zapříčiněno snahou o získání popularity a vyššího prodeje nosičů. Podobně se vyjádřil rapper Kendrick Lamar, jež v rozhovoru pro MTV vysvětlil vzkaz znějící 'Smrt Molly' v jednom z jeho videoklipů.

“Mám rád trendy, někdy jsou zde ale trendy, které nejsou tak cool. Někteří umělci vyobrazují ‘Molly’, aniž by žili životním stylem, který propagují, což dělá špatný dojem a po chvíli to začne být ohrané. Je to o tom udržet v hip-hopu originalitu a odstranit z něj otřepanost.” (Goddard, 2013)

Ačkoliv tvář rapu byla jednoznačně zformována ve Spojených Státech, žánr se rozšířil téměř do celého světa. V různých zemích tak získal různou podobu, mnohdy odrážející životní situaci v dané zemi.

2.2.4. Rap v České Republice

Podle Vladimíra 518 (2011) začala hip-hopová scéna v České Republice získávat svou pravou podobu v druhé polovině devadesátých let. Pravděpodobně prvním rapovým počinem v ČR byla skladba Jižák od Lesíka Hajdovského se skupinou Manželé z roku 1984, inspirovaná tvorbou amerického Grandmaster Flash (BU2R, 2008). V textu písně se vyskytují reference na návykové látky, konkrétně tabákové výrobky a alkoholické nápoje. Mezi další průkopníky rapu u nás byli například uskupení J.A.R., WWW či Orion (518, 2011).

V dokumentu Česká RAPublika (2008) několik populárních rapperů poukazuje na jedinečnosti a odlišnosti českého rapu od toho světového. Uvádí, že v českém rapu neexistuje striktně pouliční varianta, která by poukazovala například na kriminální činnost, jako je tomu v americkém gangsta rapu. Je zde také upozorňováno na strach českých umělců odlišovat se a udělat něco jinak.

V roce 2008 byla také díky spolupráci několika předních českých rapperů vydána skladba ‘Kde domov můj?’, ve které je přepsána česká hymna do rapového formátu s textem vyobrazujícím Českou Republiku a její obyvatelé tak, jako to vidí samotní umělci. Jejich pohled je především negativní, poukazující na násilí, kriminalitu a textem “*dávaj mladejm holkám herák*” i na prodej a užívání návykových látek (Abrahám & Bojar, 2008).

Na rapových albech populárních českých umělců není vyobrazování negativních či nestereotypních úkazů společnosti ojedinělým tématem. Konkrétně užívání návykových látek bývá často považováno jako útěk od reality a společnosti, je tomu tak například na některých albech skupin Prago Union či PSH. V tvorbě úspěšného rapového uskupení Supercroo, jehož členy jsou James Cole a Hugo Toxxx, můžeme nalézt stylizaci do postavy, jež má být jakýmsi antihrdinou s násilnickými sklony, kterému ‘koluje v žilách namísto krve LSD’ (Vojtěch, 2008). Jednou z nejznámějších českých rapových skladeb zabývající se tématem návykových látek je pravděpodobně píseň ‘Pašerácká’ skupiny Bow Wave z roku 2004, která vypráví příběh o skupině lidí, kteří jeli do Nizozemí za marihuanou a byli dopadeni policií.

Vzali jsme si vážení, vzali jsme si vážení, dvě kilíčka vážený, dvě kilíčka vážený, v igelitu balený, jo-v igelitu balený, na doma ke zhulení.
Vypadli sme z kofeeshopu na denní světlo a nevnímali vůbec nic, no všechno ve mě kvetlo. Nakopli jsme naši káru na první pokus, z veterána našeho byl nadupanej lotus. Co odveze nás domů a my budeme rádi máme dvě kila zahulí si všichni kamarádi,

co složili se snáma, na tenhleten výlet, ale najednou slyším houkačky za náma kvílet. A co se sakra děje a kdo nás sakra prásknul, já přeju si, aby ten policajt majáky zhasnul. A kam jsme dali kouře, prej že je nikdo nemá, nemůže si vzpomenout moje hlava vyhulená. A už jsou tady a už nás prohledávají a něco asi našli sáčkem nad hlavou mávají. No a tak jsme pěkně v p***, a půjdeme do lochu, do německý basy kvůli hulení trochu (Bow Wave, 2004).

Rapová tvorba je velmi často založena na vlastních zkušenostech umělců, pokud se tedy v jejich skladbách objevují témata návykových látek a jejich užívání, nelze vyloučit, že se s ním samotní tvůrci nepotýkali. Jeden z nejznámějších českých rapperů dnešní doby, Vladimír 518, na toto téma řekl:

“Pro mne je na prvním místě práce a nikdy bych si nevzal destruktivní drogu typu heroin. Když jsem hulil, tak jsem hulil proto, abych posunul svoje vědomí jinam a mohl vidět věci z rozdílných úhlů pohledu. Ne, proto, abych říkal, že mám halušky” (Pitín, 2014).

Rapper známý jako Orion v rozhovoru uvedl, že alkohol byl součástí jeho života. Častá konzumace pro něj byla společenskou věcí, také ale vedla k tomu, že se ve své práci neposouval dále. Uváděl také, že se učí psát kvalitní rap, aniž by k tomu potřeboval alkohol a dodává, že je to možné (DVTV, 2015).

K tématu se také vyjádřil například umělec známý pod jménem Revolta, který naopak kritizuje postoj některých rapperů k drogám a jaký vliv by to mohlo zanechávat na mladých posluchačích žánru.

“Dost lidí to i špatně chápe, myslí si, že jsem nějaký obrovský hater hulení, ale to vůbec ne. Mně to vadí u mladých. Když vidím koncerty raperů, kteří propagují chlast a hulení a pod pódiem mají 14tileté děti... Jak už jsem řekl, hip hop je teenagery nejposlouchanější žánr a oni by si to měli uvědomit, nemyslet jen na osobní profit, ale mít tu zodpovědnost” (Bbarak, 2013).

Jak často se návykové látky a užívání, ať samotných autorů skladeb či dalších osob v českých rapových skladbách vyskytují bude blíže popsáno v praktické části této práce.

3. Praktická část

3.1. Cíl výzkumu a hypotézy

Cílem tohoto výzkumu je zmapování výskytu témat návykových látek a oblastí s nimi spojenými v české hip-hopové hudbě, konkrétně v populárních českých rapových albech vydaných v letech 2005-2016, jež se umístili v žebříčku Mezinárodní federace hudebního průmyslu.

3.1.1. Hypotézy

Pro dosažení cíle výzkumu byly zformulovány tři hypotézy. Hlavní hypotézou je:

- 1) Témata návykových látek a jejich užívání se vyskytují ve více než 57 % zkoumaných skladeb.

Vedlejšími hypotézami pak jsou:

- 2) Výskyt témat návykových látek a jejich užívání je ve skladbách z let 2005-2010 častější než v letech 2011-2016.
- 3) Marihuana je ve zkoumaných skladbách zmiňována častěji než jiné nelegální návykové látky.

Hlavní hypotéza byla zformulována na základě výsledků amerického výzkumu, ve kterém byly zkoumány texty populárních rapových skladeb z let 1979-1997, kdy průměrný podíl výskytu témat návykových látek v textech byl v posledním osmiletém období 57 % (Herd, 2008).

Druhá hypotéza byla vytvořena s ohledem na nástup nových rapperů na hudební scénu, s kterým by se témata skladeb a tím i frekvence výskytu zmínek o návykových látkách mohla změnit, ať už zvýšit či snížit.

Třetí hypotéza byla postavena na základě toho, že marihuana je dle výzkumu nejužívanější nelegální látkou v České Republice. Ve studii Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015 udalo 29,5 % respondentů ve věku 15-64 let, že někdy v životě marihuanu vyzkoušelo. Ve skupině mladých dospělých, ve věku 15-34 let to pak bylo 42 % (Mravčík et al., 2016).

3.2. Design výzkumu

Pro tento výzkum byl zvolen kvantitativní přístup, uskutečněný formou obsahové analýzy textů vybraných rapových skladeb.

Reichel (2009) uvádí, že kvantitativní přístup předpokládá, že fenomény sociálního světa, jež se stávají předmětem zkoumání jsou měřitelné, nebo alespoň tříditelné či

uspořádatelné. Informace o těchto fenoménech jsou tedy získávány v určité kvantifikovatelné a co nejvíce porovnatelné podobě. Tyto informace jsou dále analyzovány statistickými metodami s cílem ověření platnosti určitých charakteristik zkoumaných fenoménů, případně o jejich vzájemných vztazích či vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem.

Kvantitativní přístup byl pro tento výzkum vybrán vzhledem k většímu počtu analyzovaných dat.

3.3. Metodika výzkumu

3.3.1. Metody získávání dat

K získání dat pro tento výzkum bylo využito metody obsahové analýzy. Analyzovány byly texty rapových skladeb z alb, které se umístily v oficiálním žebříčku a byly vydány v rozmezí let 2005-2016.

Obsahová analýza je způsob analýzy dokumentů a textů, který míří ke kvantifikování obsahu v rámci předurčených kategorií systematickým a replikovatelným způsobem (Bryman, 2001). Je měřícím nástrojem, který umožňuje převod verbální komunikace do měřitelných proměnných. V kvantitativním výzkumu je jednou z klasických metod, sloužící k objektivnímu popisu obsahu jakéhokoliv sdělení. Tento způsob byl ve 40. letech 20. století vyvinut Bernardem Berelsonem pro analýzu masmédií (Ivanová & Olecká, 2010).

V rámci tohoto výzkumu byl zanalyzován obsah 590 rapových skladeb. Analýza probíhala na základě poslechu oficiálních zvukových nahrávek, popřípadě pro kontrolu doplněných o přepisy do textové podoby dostupné online.

3.3.2. Metody fixace dat

Pro fixaci dat byla využita metoda písemného záznamu, kdy slova, slovní spojení či části textu obsahující názvy návykových látek či témata s nimi spojená byly zaznamenány do tabulky k položce příslušné skladby. Pro fixaci dat i další postupy byl využíván program Microsoft Excel.

3.3.3. Metody analýzy dat

Vzhledem k získávání dat pomocí obsahové analýzy bylo třeba pro další zpracování dat vytvoření kódovacího systému.

Nezbytnou součástí tvorby kódovacího systému je určení proměnných. Pro účely tohoto výzkumu je systém tvořen identifikačními proměnnými a znaky, jež informují o obsahu skladeb.

Identifikačními proměnnými jsou 'Název skladby' a 'Rok vydání'. 'Název skladby' je zaznamenáván ve formátu textu, u 'Roku vydání' je použit číselný formát RRRR.

Dále byly vytvořeny znaky informující o obsahu textů skladeb zaměřené na výskyt témat návykových látek. Těmto proměnným jsou přiřazeny číselné hodnoty v závislosti na počtu hodnot, které nabývají.

První proměnná, pojmenovaná jako 'Výskyt' popisuje, zda se v textu skladby vyskytují zmínky o návykových látkách a jejich užívání. Tento znak nabývá dvou hodnot, pokud se zmínky vyskytují, je označena kódem 1, pokud nikoliv kódem 2. Vzhledem k tomu, že se v každé skladbě může vyskytovat více než jedna zmínka, může každá následující popsaná proměnná nabývat určité hodnoty právě tolikrát, kolik zmínek o návykových látkách či jejich užívání se v dané skladbě nachází. Pro bližší specifikaci byl přidána proměnná 'Užívání' rozlišující, zda případná zmínka o látce a témat spojených indikuje její užívání, opatření, popřípadě prodej či záměr k nim samotného autora textu (1), jiné osoby (2) či zda je zde název drogy a témat spojených není v tomto ohledu přiblížen a jedná se o např. výčet jako doplnění textové složky skladby či metaforu (např. fetovat adrenalin, sjedu tě jak herák) (3).

Pro ověření platnosti jedné z hypotéz bylo třeba určit, o kterou z návykových látek se v dané zmínce jedná. Byla tedy vytvořena proměnná 'Droga', nabývající hodnot 0-11. V případě, že se ve skladbě reference na návykové látky nevyskytovaly, je zaznamenána hodnota 0. Pokud se vyskytují obecná označení jako např. droga, fet, apod. je přiřazena hodnota 1. Pro konkrétní návykové látky jsou přiřazeny hodnoty 2-11, zobrazené v následující tabulce.

Tabulka 1 - Proměnná 'Droga'

<i>Kódovaná látka</i>	<i>Přiřazený kód</i>	<i>Příklad kódované zmínky</i>
<i>žádná</i>	0	Ve zkoumané skladbě se nevyskytují žádné zmínky o návykových látkách a jejich užívání.
<i>nekonkrétní</i>	1	"znám dost závislých", "zapletl se do kšeftu s drogama", "fet"
<i>alkohol</i>	2	"piju pivo", "chlást", "koktejly"
<i>tabákové výrobky</i>	3	"na baru cigáro", "doutníky"
<i>konopné látky</i>	4	"hulil jsem trávu", "připálit špeka", "brka pálím"
<i>léky</i>	5	"neuro1", "na všechno mám pilule", "polykám tuny prášků"
<i>halucinogeny</i>	6	"LSD", "acid"
<i>opiáty</i>	7	"herák", "opium", "hero"

<i>amfetaminy</i>	8	"piko", "párno", "peří"
<i>kokain</i>	9	"kokain", "crack", "koks"
<i>taneční drogy</i>	10	"extáze"
<i>tékavé látky</i>	11	"toluen", "lepidlo"

Pokud byl výskyt v textu v kategorii 'Droga' označen hodnotou 2, tedy kódem pro alkohol, bylo pomocí proměnné 'Druh alkoholu' zaznamenáno, jaký druh alkoholu je popisován. Proměnná nabývá hodnot 1-13, kdy u hodnoty 1 se jedná o blíže nespecifikovaný alkohol (např. alkohol, pití, drink, chlast, apod.). Následujícím hodnotám 2-13 jsou přiřazené konkrétnější druhy alkoholu, popsané v tabulce.

Tabulka 2 - Proměnná 'Druh alkoholu'

<i>Kódovaný druh alkoholu</i>	<i>Přiřazený kód</i>	<i>Příklad kódované zmínky</i>
<i>žádný</i>	0	Ve zkoumané skladbě se nevyskytují žádné zmínky o alkoholu a jeho užívání
<i>nespecifikováno</i>	1	"chlastat", "drinky", "panák"
<i>pivo</i>	2	"lahvác", "pivko", "Urquell"
<i>rum</i>	3	"tuzemák", "Cuba", "Havana"
<i>víno</i>	4	"Chardoneau", "bílý"
<i>vodka</i>	5	"Vigor", "bloody mary"
<i>gin</i>	6	Zmínky o tomto alkoholu jsou v základním tvaru ⁸ .
<i>šampaňské</i>	7	"šáňo"
<i>punč</i>	8	Zmínky o tomto alkoholu jsou v základním tvaru.
<i>tequila</i>	9	Zmínky o tomto alkoholu jsou v základním tvaru.
<i>likér</i>	10	"zelená", "griotka", "fernet"
<i>absint</i>	11	Zmínky o tomto alkoholu jsou v základním tvaru.
<i>whiskey</i>	12	Zmínky o tomto alkoholu jsou v základním tvaru.
<i>brandy</i>	13	"koňak", "slivovice"

⁸ Základním tvarem se myslí název užitý v položce "Kódovaný druh alkoholu" v příslušném řádku tabulky.

Poslední proměnnou je 'Postoj', nabývající tři hodnot. Tato proměnná byla kódována u zmínek, u kterých se témata návykových látek nebo jejich užívání týkaly autora či dalších osob (tedy pokud byla zmínka kódována kódem 1 či 2 u proměnné 'Užívání'). Kód 1 je přiřazen, pokud je zmínka pozitivní k užívání, tedy pokud jde o užití autora nebo jiných osob a jedná se o autorův pozitivní postoj k dané droze. Kód 2 pokud je negativní, tedy autor neguje užívání či je z textu patrný negativní postoj a kód 3 pokud ačkoliv je patrné užití autora či dalších osob, postoj jsem nebyla schopna určit či byl shledán neutrálním.

3.4. Výzkumný soubor

Základním souborem pro tento výzkum byla všechna alba, jež se umístila v týdenním žebříčku s názvem 'CZ - ALBUM - TOP 100' vydávaném Českou národní skupinou Mezinárodní federace hudebního průmyslu za celou jeho existenci. Žebříček je archivován na webových stránkách federace (www.ifpicr.cz). Dalším krokem pro získání výzkumného souboru pak bylo vybrání českých alb kategorizovaných do žánru rap/hip hop. Vzhledem k tomu, že původně byl žebříček utvářen pouze pro padesát příček, byly pro zachování kontinuity pro výzkum brány v potaz alba umístěná mezi 1. a 50. místem, včetně. Dále vzhledem k duplicitě a následnému zkreslení výsledků nebyla brána v potaz alba, jež byla kompilacemi, výběry či živými verzemi skladeb již vydaných na oficiálních nahrávkách. Alb, která vyhovovala těmto kritériím se v žebříčku nacházelo celkem 46. Z tohoto souboru byly poté tři alba vyřazena. Dvě alba byla vyškrtuta vzhledem k tomu, že ačkoliv se v žebříčku v uvedeném časovém rozmezí vyskytovaly, byly vydány déle než jeden rok před začátkem stanoveného zkoumaného období. Třetí album, ačkoliv bylo vydané českým producentem bylo vyřazeno z důvodu, že všechny skladby na něm byly nahrané zahraničními umělci v angličtině. Jedno album bylo naopak do souboru zahrnuto, ačkoliv bylo vydáno před počátkem stanoveného období a to z toho důvodu, že bylo vydáno na konci roku 2005. Jeho výskyt v žebříčku tedy nesouvisí např. s vydáním jiného alba téhož interpreta či jinými událostmi.

Na čtyřiceti třech albech, jež splnily zmíněná kritéria se celkem nachází 630 skladeb. Posledním krokem učiněným před zahájením obsahové analýzy textů bylo nutné vyřazení skladeb, které nesplňovaly určité podmínky. Těmito podmínkami bylo, že skladba musela obsahovat text, vyřazeny tedy byly všechny skladby obsahující pouze instrumentální složku. Druhou podmínkou bylo, že skladba či alespoň její část je v českém jazyce. Pokud tedy skladba, ačkoliv vydána českým umělcem v tomto jazyce nebyla, byla vyřazena. Dále pak bylo vyřazeno několik skladeb, jež byly pouze jinými verzemi písní (remixy) již se nacházejícími na daném albu, obsahující stejný text. Skladeb, které splňovaly tyto požadavky a staly se tak součástí výzkumného souboru, bylo celkem 590.

Na některých skladbách, ačkoliv byly převážně v češtině, hostovali umělci, jejichž část byla rapována v jiném jazyce. Součástí analýzy zůstaly části ve slovenštině a angličtině, skladby obsahující části v jiných jazycích byly ponechány, vyřazeny byly pouze části v cizím jazyce (např. maďarština či polština), většinou tedy jedna sloka.

3.5. Etické aspekty

Vzhledem k tomu, že všechna data a informace potřebné pro realizaci výzkumu jsou veřejně dostupné, převážně prostřednictvím internetu, zaznamenaných rozhovorů a hudebních nahrávek, nebylo třeba zajišťovat povolení etických komisí ani jiná opatření, např. pro zachování anonymity.

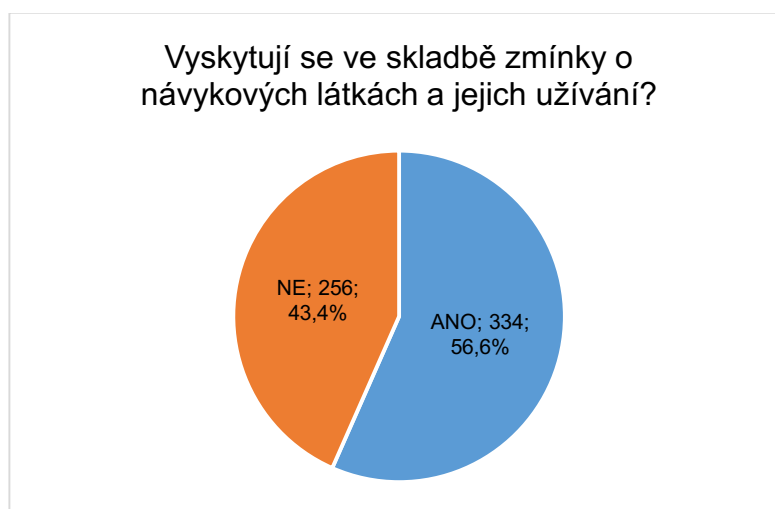
3.6. Role výzkumníka

K výzkumu jsem přistupovala zcela nestranně a nezávisle na případných osobních preferencích jednotlivých umělců či žánrů. Každý interpret, album a skladba měly stejnou šanci být součástí výzkumného souboru. Všechny překlady z jazyků jiných než český, zahrnuté ve výzkumu jsou vlastní.

3.7. Výsledky

Na albech vydaných v období 2005-2016 umístěných v oficiálním žebříčku se celkem nacházelo 590 skladeb, které byly podrobeny analýze. Z tohoto počtu se v 334 z nich, tedy v 56,6 %, objevovaly zmínky o návykových látkách či jejich užívání, jak je patrné z grafu.

Graf 1 - Celkové procentuální zastoupení zmínek o drogách

V jednotlivých letech se v žebříčku vyskytovaly různé počty alb a tím i různé počty zkoumaných skladeb. Jejich celkový počet a podíl těch, ve kterých se vyskytují a nevyskytují zmínky o návykových látkách a jejich užívání v každém roce je přiblížen v následující tabulce.

Tabulka 3 - Rozdělení skladeb a výskytu témat návykových látek podle roku vydání

<i>Rok vydání</i>	<i>Celkový počet zkoumaných skladeb v daném roce</i>	<i>Počet skladeb ve kterých se vyskytují zmínky o návykových látkách či jejich užívání (procentuální zastoupení)</i>	<i>Počet skladeb ve kterých se nevyskytují zmínky o návykových látkách či jejich užívání (procentuální zastoupení)</i>
2005	12	11 (91,7 %)	1 (8,3 %)
2006	59	32 (54,2 %)	27 (45,8 %)
2007	38	24 (63,2 %)	14 (36,8 %)
2008	82	53 (64,6 %)	29 (35,4 %)
2009	39	18 (46,2 %)	21 (53,8 %)
2010	61	35 (57,4 %)	26 (42,6 %)
2011	57	23 (40,4 %)	34 (59,6 %)
2012	38	18 (47,4 %)	20 (52,6 %)
2013	60	31 (51,7 %)	29 (48,3 %)
2014	51	28 (54,9 %)	23 (45,1 %)
2015	14	11 (78,6 %)	3 (21,4 %)
2016	79	50 (63,3 %)	29 (36,7%)
<i>celkem</i>	590	334 (56,6 %)	256 (43,4 %)

Z tabulky můžeme pozorovat, že kromě tří let, konkrétně 2009, 2011 a 2012 se témata návykových látek každý rok vyskytovala ve více než polovině zkoumaných skladeb. V období 2005-2010 pak z celkem 291 skladeb byla v 59,5 % (173 skladeb) nalezena témata návykových látek, v období 2011-2016 to pak bylo ve 161 skladbách (53,8 %) z celkových 299.

V nejvíce skladbách (195) byl zmiňovaný alkohol, nasledovaný obecnými pojmenováními návykových látek ve 133 skladbách a dále pak konopnými látkami ve 106 písniích. Další zmínky o jednotlivých látkách se vyskytují maximálně ve 27 skladbách, tento počet konkrétně u amfetaminů a kokainu. Celkový přehled všech kategorií je popsán v následujícím grafu.

Graf 2 - Počet skladeb, ve kterých se vyskytuje daná látka

Ve 334 skladbách se zmínky o návykových látkách či jejich užívání nacházely a v každé z těchto skladeb se mohla objevit více než jedna zmínka stejných i rozdílných látek. Nejnižší počet zmínek návykových látek či jejich užívání ve skladbě byl 1, nejvyšší 14. Celkem bylo zaznamenáno 886 zmínek témat návykových látek. V průměru se tedy v těchto skladbách vyskytovaly zmínky 2,65krát. Při přepočtu na všech 590 zkoumaných skladeb by návykové látky v každé z nich byly zmiňovány v průměru 1,5krát.

V následujícím grafu je znázorněn poměr výskytu jednotlivých kategorií proměnné 'Droga'.

Graf 3 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Droga' ve zkoumaných skladbách

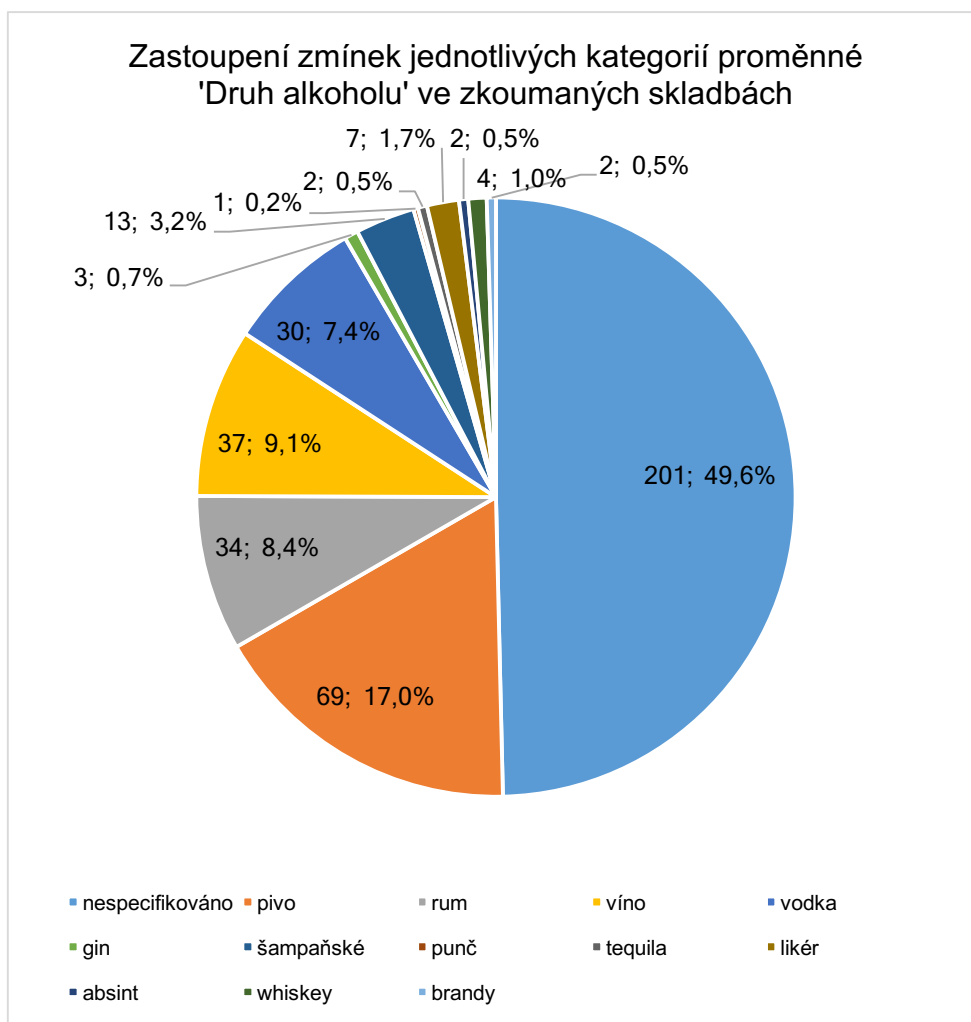

Nejčastěji byl zmiňován alkohol, a to ve 46,1 %, tedy celkem 405krát ve 195 skladbách. Jednalo se o obecná označení i konkrétní druhy alkoholu, tato kategorie bude podrobněji popsána později. U 22 % (193krát ve 133 skladbách) všech zmínek se jednalo o obecná označení návykových látek, které nebylo možné zařadit do specifitějších kategorií, jako např. termíny 'droga' či 'fet'. Cigarety a další tabákové výrobky byly ve 25 skladbách 31krát, ve 3,5 % ze všech zmínek. Jednalo se o cigarety či doutníky, samotnou látku nikotin či v jednom případě o elektronickou cigaretu. Konopné látky se vyskytovaly ve 106 skladbách 151krát, z celkového počtu zmínek tedy 17,2 %. Ačkoliv se kategorie zaměřuje na všechny konopné látky, u naprosté většiny zmínek se jednalo o marihuanu, pouze jedenkrát byl zmíněn hašiš. Zmínky spadající do kategorie léky se v 9 skladbách objevily 10krát (1,1 %). V 6 případech se jednalo o konkrétní názvy. Těmi byly Neurolog, Prozac, Hypnogen, Aspirin, Antabus a Promethazin. Halucinogeny byly zmíněny v 6 skladbách, vždy jednou, celkově zaujímaly 0,6 % všech zmínek. Ve 4 případech se jednalo o LSD, jednou o lysohlávky. Kategorie opiáty se objevila v 16 skladbách 17krát. Většina zmínek byla o heroinu (12), tři pak o opiu a dva o substituční látce Metadon. V kategorii amfetaminů, zmíněné ve 27 skladbách 29krát (3,3 %), byl nejčastějším

zástupcem pervitin (25 zmínek), dále pak ve třech případech amfetamin a v jednom efedrin. Kategorie kokain se objevila ve 27 skladbách celkem 28krát, tedy ve 3,2 %. Samotný kokain byl zmíněn 20krát, crack osmkrát. Zástupcem kategorie taneční drogy, jež se ve 3 skladbách objevil třikrát (0,3 %), byla extáze. Těžké látky byly zmíněny celkem pětkrát, v každé skladbě kde se objevily jednou. Dvakrát se jednalo o toluen, ve zbývajících zmínkách pak šlo o nekonkrétní označení, např. 'čichat lepidlo'.

Nejčastěji zmiňovaná látka, alkohol, byla rozdělena do dalších podkategorií, podle druhů alkoholu, jež se ve skladbách objevovaly. Podíl jednotlivých druhů alkoholických nápojů je graficky znázorněn v následujícím grafu.

Graf 4 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Druh alkoholu' ve zkoumaných skladbách

Ze 405 zmínek alkoholu se u téměř poloviny z nich (201, 49,6 %) jednalo o ty, u kterých nebylo blíže specifikováno o jaký druh alkoholu se jedná. Byly to tedy označení jako např. 'drink', 'koktejl', 'flaška', apod. Nejčastějším zmiňovaným druhem alkoholu pak bylo pivo s 69 zmínkami (17 %). Dále pak s 37 zmínkami (9,1 %) různé druhy či značky vína. Ve 34 případech (8,4 %) se jednalo o rum, v polovině zmínek to byly různá označení

samotného rumu, zbylých 17 pak bylo součástí míchaných nápojů, nejčastěji (14krát) se objevovalo označení 'Havana s colou'. Vodka byla ve skladbách zmíněna 30krát (7,4 %), ve většině případů jako samotný nápoj, v jednom případě pak jako míchaný 'Bloody Mary'. Gin byl zmíněn celkem třikrát (0,7 %), ve své základní podobě. Šampaňské se ve skladbách objevilo 13krát, tedy v 3,2 %. Punč byl zmíněn jedenkrát (0,2 %), tequila dvakrát (0,5 %). Likér se objevil celkem sedmkrát (1,7 %). Třikrát se jednalo o likér peprmintový ('zelená'), dvakrát o griotku, Curaçao a Fernet se pak každý objevil ve skladbách jedenkrát. Whiskey byla zmíněna celkem čtyřikrát (1,0 %), vždy v základním tvaru, stejně jako absint zmíněný dvakrát (0,5 %). Brandy (pálenka) se objevila ve skladbách také dvakrát, jednou jako koňak a jedenkrát jako slivovice.

Z celkového počtu zmínek (886) témat návykových látek či jejich užívání ve všech skladbách se 336 (37,9 %) z nich týkalo samotného autora, 343 (38,7 %) dalších osob a zbylých 207 (23,4 %) zmínek bylo v textu užito např. jako přirovnání či metaforicky.

Pokud byly zmínky o návykových látkách kódovány jako ty, které se týkaly samotného autora či dalších osob, byl dále zkoumán jejich postoj. Těchto zmínek bylo celkem 679. Z nich 539 (79,5 %) bylo kódováno jako pozitivní, tedy ze zmínky či textu skladby vyplývalo, že autor či jiná osoba navykovou látku užíli, užívají či mají záměr či touhu ji užít a postoj k návykovým látkám a jejich užívání byl vyhodnocen jako pozitivní. V 87 (12,8 %) případech se jednalo o negativní postoj, užívání látek bylo buď negováno či bylo postavení k látce vyhodnoceno jako negativní. U 53 (7,8 %) zmínek nebylo postoj možné určit. Postoj k jednotlivým kategoriím proměnné 'Droga' je zobrazen v následující tabulce.

Tabulka 4 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Druh alkoholu' ve zkoumaných skladbách

<i>Kódovaná látka</i>	<i>Pozitivní postoj</i>	<i>Negativní postoj</i>	<i>Nelze určit</i>
<i>nekonkrétní</i>	97 (14,3 %)	27 (4,0 %)	23 (3,4 %)
<i>alkohol</i>	280 (33,9 %)	28 (4,1 %)	15 (2,2 %)
<i>tabákové výrobky</i>	13 (1,9 %)	4 (0,6 %)	7 (1,0 %)
<i>konopné látky</i>	109 (16,1 %)	11 (1,6 %)	5 (0,7 %)
<i>léky</i>	5 (0,7 %)	1 (0,1 %)	1 (0,1 %)
<i>halucinogeny</i>	4 (0,6 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)
<i>opiáty</i>	5 (0,7 %)	4 (0,6 %)	0 (0,0 %)
<i>amfetaminy</i>	12 (1,8 %)	5 (0,7 %)	0 (0,0 %)

<i>kokain</i>	11 (1,6 %)	6 (0,9 %)	2 (0,3 %)
<i>taneční drogy</i>	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)
<i>těkavé látky</i>	3 (0,4 %)	1 (0,1 %)	0 (0,0 %)

Největší podíl ze zkoumaných zmínek zaujímal pozitivní postoj k alkoholu. Jednalo se především o užívání autora (172 zmínek) či jiných osob (108 zmínek) v prostředí oslav, často v rámci skladeb či jejich částí, které pojednávaly o životním stylu umělců. Stejně tak tomu bylo u pozitivního postoj k marihuaně a dalším konopným látkám kde se 66 zmínek týkalo autora a 43 dalších osob. Zmínky kódované jako negativní u alkoholu (9 autora, 19 jiných osob) poukazovaly na negativní dopady na sociální či rodinnou situaci a na závislost. U konopných látek se pak jednalo spíše o nadměrné užívání či nízkou kvalitu drogy (3 zmínky u autora, 8 u dalších osob). Tabákové výrobky pak byly pozitivně zmiňovány 9krát u autora, 4krát u dalších osob. Zde se jednalo o samotné užívání látky, v případě negativního postoje (3krát u autora, 1krát u dalších osob) to byla negace užívání. V kategorii 'nekonkrétní', tedy u obecných označení návykových látek se u 97 zmínek jednalo o pozitivní postoj, tedy o potvrzení užívání či záměru užívat tyto látky, převážně opět v kontextu životního stylu umělců. U 27 zmínek kódovaných jako negativní se pak jednalo hlavně o poukázání na negativní dopady u závislých osob. U dalších kategorií této proměnné je počet kódovaných zmínek úměrně nižší (nejvyšší počet je 12) vzhledem k jejich celkovému menšímu výskytu. U zmínek kódovaných pozitivně se 26 (65 %) z nich týkalo užívání jiných osob, 14 pak samotného autora, kdy se např. u léků se jednalo o samotné užívání, u dalších látek spíše o záměr užití v určité situaci či za určitých podmínek. U negativních zmínek se čtyři z nich týkaly autora, kde užívání bylo negováno. U zbývajících 13, týkajících se dalších osob, se jednalo spíše o negativní dopady užívání.

4. Diskuze

V teoretické části této práce je popsán vztah mezi hudební historií a návykovými látkami. Vzhledem k obsáhlosti tématu není zdaleka možné zachytit všechny skladby, umělce, události či směry, u kterých se témata návykových látek objevují. Věnuji se tedy třem hlavním žánrům hudby moderní, jimiž jsou jazz, rock a rap a událostem, nejúspěšnějším interpretům a nejznámějším skladbám, které jsou s užíváním návykových látek spojovány. Ačkoliv je tato část práce zamýšlena jako popsání situace v rámci celosvětové hudební historie, samotné žánry i velká většina významných umělců a událostí mají původ ve Spojených Státech, popřípadě Velké Británii. I tato část práce je tím pádem tedy zaměřena na tvorbu v angličtině. Poslední kapitolou teoretické části je nastíněn vývoj rapové scény v České Republice, pro vytvoření pozadí pro výzkumnou část práce.

V praktické části práce jsem se věnovala zmapování výskytu témat návykových látek či jejich užívání v českých rapových albech z let 2005-2016 umístěné v oficiálním žebříčku. Původně byl výzkum zamýšlen jako kvalitativní, vzhledem k velkému počtu skladeb byla nakonec zvolena metoda kvantitativní. Byly stanoveny tři hypotézy. Hlavní hypotézou bylo:

- 1) Témata návykových látek a jejich užívání se vyskytují ve více než 57 % zkoumaných skladeb.

Tato hypotéza byla výzkumem vyvrácena.

Denise Herd (2008) provedla výzkum, ve kterém se zabývala výskytem témat návykových látek u skladeb umístěných v americkém žebříčku v letech 1979-1997. Výskyt návykových látek v textech zde byl rozdělen do čtyř období, kdy průměrný výskyt těchto témat v posledních dvou obdobích, tedy osmi letech, činil 57 %. Výsledky výzkumu českých skladeb poukazují na to, že v období 2005-2016 se témata návykových látek vyskytují v 56,6 %, jak lze vidět v grafu č. 1. Vzhledem k tomu, že výsledky amerického výzkumu jsou zaokrouhleny na celá procenta bez desetinných čísel, pokud bych zaokrouhlení provedla i u tohoto výzkumu českých skladeb, výsledek by se změnil na 57 %. Hypotéza by však stále zůstala nepotvrzena, protože výskyt není vyšší než udaná hodnota.

Dále byly stanoveny dvě vedlejší hypotézy. První z nich měla znění:

- 2) Výskyt témat návykových látek a jejich užívání je ve skladbách z let 2005-2010 častější než v letech 2011-2016.

Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena.

Hypotéza byla vytvořena na základě přirozeného vývoje hudebních směrů, ve kterém se příchodem nových interpretů a zároveň možným ústupem dosud populárních umělců mohou žánry, včetně témat skladeb či alb, proměňovat. Celkové období bylo pro možnost porovnání rozděleno do dvou, 2005-2010 a 2011-2016. V prvním období, 2005-2010, se

témata návykových látek vyskytovaly v 59,5 %. V druhém období, 2011-2016, se vyskytovaly v 53,8 %. Ačkoliv se stále objevovaly alba od umělců, kteří na scéně byli od zrození rapu v České Republice, s novým desetiletím se stala populární tvorba nově přicházejících mladých umělců. Hypotéza byla potvrzena, odklon od tématu návykových látek je ovšem poměrně nevýrazný, tedy 5,7 %. Trend výskytu témat návykových látek v těchto obdobích je možné pozorovat v tabulce č. 3.

Poslední hypotéza měla znění:

- 3) Marihuana je ve zkoumaných skladbách zmiňována častěji než jiné nelegální návykové látky.

Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena.

Třetí hypotéza odráží skutečnost, že podle studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015 je marihuana nejužívanější nelegální látkou v České Republice (Mravčík et al., 2016). Záměrem tedy bylo zjistit, zda se i v textech českých rapových skladeb nejčastěji vyskytují zmínky o marihuaně. Nejčastěji zmiňovanou návykovou látkou byl alkohol, který ovšem patří mezi látky legální. Druhé místo pak zaujímaly látky konopné, kdy 151 zmínek ve 106 skladbách zaujímalo 17,2 % z celkového počtu všech zmínek, jak lze sledovat v grafu č. 3. Je třeba vzít v potaz možné zmínky o dalších konopných látkách. Ty se objevily pouze v jednom případě, marihuana tedy s 150 zmínkami zůstává nejčastěji se objevující nelegální látkou ve zkoumaných skladbách.

Dále bylo ve výzkumu zjišťováno, jaké druhy alkoholu se ve skladbách nejčastěji vyskytovaly. Z grafu č. 4 je patrné, že druhy nápojů s nižším obsahem alkoholu byly ve větším zastoupení než tvrdý alkohol. Nejčastěji zmiňovaným druhem bylo pivo, což bych zvažila jako skutečnosti odpovídající, pokud bychom užívali různých druhů alkoholických nápojů vztáhly na obecnou populaci.

Ve výzkumu jsem se také zabývala postojem k návykovým látkám či jejich užívání v jednotlivých zmínkách a skladbách. Z výsledků vyplynulo, že k alkoholu a konopným látkám zcela převažuje pozitivní postoj. Pověštinou tomu bylo v případech, kdy umělci opěvovali svůj životní styl, jež má být plný slávy a především oslav, zahrnujících různá množství návykových látek, především tedy alkoholu. Tato proměnná především souvisí s možným dopadem samotné hudby i životního stylu umělců na jejich posluchače. Rapová hudba (a hip hopová subkultura) je v České Republice poměrně rozšířeným a oblíbeným žánrem, především mezi mladými lidmi. Zda má tato hudba vliv na případné užití návykové látky u jejich mladých posluchačů by mohlo být zajímavým předmětem dalšího zkoumání.

V této práci je možné nalézt několik limitů. Jedním z nich je nepochybně srovnávání s americkým výzkumem, ve kterém jsou zkoumány texty starší, než kterými se zabývá tato práce. Situace v textech v angličtině se tak mohla výrazně změnit. Vzhledem k velkému omezení dostupnosti i existence publikovaných studií na toto téma jsem neviděla jiné

možnosti. Dalším limitem by mohlo být, že oficiální žebříček alb, ze kterého tento výzkum vychází, prozatím obsahuje pouze informace z prodeje alb (fyzických nosičů i digitálních verzí), nikoliv však ze streamovacích aplikací (např. Spotify, Apple Music), které jsou velmi využívanou možností poslechu hudby. Popularita a tím i umístění některých alb v žebříčku by pak mohlo být rozdílné. Limitem by také mohla být má vlastní interpretace dat, kterou mohl být tento výzkum ovlivněn a jiný výzkumník by zaznamenal rozdílné výsledky, především při zkoumání postoje k návykovým látkám.

5. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapování výskytu témat návykových látek, jejich užívání a dalších oblastí s nimi spojenými v české rapové hudbě, konkrétně v albech vydaných v letech 2005-2016, které se umístily v oficiálním žebříčku Mezinárodní federace hudebního průmyslu. Pro výzkum bylo využito kvantitativní metody, data byla získávána pomocí obsahové analýzy.

Bylo zjištěno, že z celkem 590 zkoumaných skladeb se v 56,6 %, tedy 334 z nich objevovala témata návykových látek. Z konkrétních návykových látek byl v textech nejčastěji zmiňován alkohol (46,1 % ze všech zmínek), následovaný obecnými označeními návykových látek (22,0 %) a konopnými látkami (17,2 %). Marihuana pak byla nejčastěji se objevující nelegální látkou. Mezi další skupiny návykových látek, které byly zmiňovány ve zkoumaných skladbách patří tabákové výrobky (3,5 %), léky (1,1 %), halucinogeny (0,7 %), opiáty (1,9 %), amfetaminy (3,3 %), kokain (3,2 %), taneční drogy (0,3 %) a těkavé látky (0,6 %). U postoje k alkoholu a konopných látek pak byla výrazná většina zmínek vyhodnocena jako pozitivní, tedy z ní jasně vyplývalo užívání autora skladby či dalších lidí, případně byl autorův postoj k látkám kladný.

Poznatky z tohoto výzkumu mohou být podnětem pro další studie v této oblasti. Mohly by také sloužit jako podklad pro případnou diplomovou práci či jiné výzkumy zabývající se možným vlivem textů skladeb a postojů k návykovým látkám v nich na posluchače. Vzhledem k absenci ucelené literatury v českém jazyce by se také dalo uvažovat o rozšíření a doplnění teoretické části této práce.

V případě dalších výzkumů by bylo vhodné, pokud to dostupnost umožní, zahrnout také data ze streamovacích aplikací pro přesnější informace o popularitě daných skladeb či alb. Nabízí se také možnost volby užšího úseku žánru, kde pro výzkum bude využito kvalitativního přístupu.

6. Odkazy

6.1. Seznam citované literatury

Vondráček, V., & Holub, F. (2003) *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. (p. 271). Praha: Columbus.

Griffiths, P. (2011). *Modern music and after* (3rd ed.). New York: Oxford University Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/KV7AqE>

Adorno, T. (2003). *Philosophy of modern music*. (p. 9). New York: A&C Black. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/5mdXuO>

Kennedy, R., & McNutt, R. (1999). *Little labels--big sound: Small record companies and the rise of American music* (pp. 13-14). Bloomington: Indiana University Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/JSUpv4>

Gioia, T. (2011). The Prehistory of Jazz. In *The history of jazz* (2nd ed.). New York: Oxford University Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/u0L0UC>

Shapiro, H. (2003). *Waiting for the Man: The Story of Drugs and Popular Music*. London: Helter Skelter.

Singer, M., & Mirhej, G. (2006). High Notes: The Role of Drugs in the Making of Jazz. *Journal Of Ethnicity In Substance Abuse*, 5(4), 1-38. doi:10.1300/J233v05n04-01

Booth, M. (2015). *Cannabis: A history*. (p. 199). London: Macmillan. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/G1M7ao>

Smith, S. (1936). If You're A Viper [Recorded by F. Waller]. On *The Reefer Song* [Audio File]. United States: V-Dics. (1943)

U.S. Customs and Border Protection. (2015). *Did You Know... Marijuana Was Once a Legal Cross-Border Import?*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://www.cbp.gov/about/history/did-you-know/marijuana>

Hari, J. (2015). *Chasing the Scream: The First and Last Days of the War on Drugs*. New York: Bloomsbury.

X, M., & Haley, A. (1965). *The Autobiography of Malcolm X*. New York: Grove Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: http://al-rasid.com/shared_uploads/The.Autobiography.of.MalcolmX.pdf

Playboy. (1960). *Narcotics and the jazz musicians*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/5daGzD>

Studwell, W., & Lonergan, D. (2013). *The Classis Rock and Roll Reader: Rock Music from Its Beginnings to the Mid-1970s* (2nd ed.). New York: Routledge. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/FaZhu1>

Dury, I., & Jankel, C. (1977). *Sex & Drugs & Rock & Roll*. On *Sex & Drugs & Rock & Roll* [Audio file]. London: Stiff Records.

Streissguth, M. (2007). *Johnny Cash: The Biography*. Boston: Da Capo Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/oOF8FG>

Williamson, J. (2014). *Elvis Presley: A Southern Life*. Oxford: Oxford University Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/6Y7Nhj>

Rolling Stone. (2017). *The Who Bio*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://www.rollingstone.com/music/artists/the-who/biography>

Lane, R. & Marriott, S. (1967). *Here Come The Nice* [Recorded by Small Faces]. United Kingdom: Immediate Records. (1967)

Malanga, G. (2009). *Uptight: The Velvet Underground Story*. London: Omnibus Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/jp1Y7X>

Reed, L. (1966). Heroin [Recorded by The Velvet Underground]. On *The Velvet Underground & Nico* [Audio file]. Santa Monica: Verve Records. (1967)

[Alternativious]. (2008, November 11). *Lemmy on Drugs Interview*. [Video file]. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fh-pAykfQ-8>

Do It Now. (2017). *First Vibrations*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://www.doitnow.org/pages/firstvib2.html>

Canned Heat. (1967). Amphetamine Annie. On *Boogie With Canned Heat* [Audio file]. United States: Liberty Records. (1968)

Rosenstone, R. A. (2016). "The Times They Are A-Changin'": The Music of Protest. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 382(1), 131-144. doi: [10.1177/000271626938200114](https://doi.org/10.1177/000271626938200114)

Balíková, M. (2007). *Forezní a klinická toxikologie*. Praha: Galén.

Russell, R., & LeBlanc, J. (2009). Magical Mystery Tours, and Other Trips: Yellow Submarines, Newspaper Taxis, and the Beatles' Psychedelic Years. In *The Cambridge Companion to the Beatles* (pp. 90-111). Cambridge: Cambridge University Press.

Krippner, S. (2012). The Psychedelic Experience, Contemporary Music and The Grateful Dead: A 1969 Study (Revisited). In Meriwether, N.G., *Reading the Grateful Dead:*

A Critical Survey (pp. 257-268). [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/KXqaJt>
<http://stanleykrippner.weebly.com/dead-caucus-paper-2009.html>

Smolík, J. (2010). *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Praha: Grada.

Bowie, D., & Pop, I. (1977). *Lust for Life*. On *Trainspotting: Music from the Motion Picture* [Audio file]. Los Angeles: Capitol Records.

Blanchard, M. A. (1992). *Revolutionary Sparks: Freedom of Expression in Modern America*. New York: Oxford University Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/dLGPYL>

[TheDaleSherman]. (2012, April 29). *7 Minutes of RAD ads.flv*. [Video file]. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qejdqmKsEco>

Goldberg, D. (1987, June 14). *To Reach Tennes: Rock Stars Speak Against Drugs*. *Los Angeles Times*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: http://articles.latimes.com/1987-06-14/opinion/op-7154_1_drug-abuse

Bozza, A., & Slash. (2008). *Slash*. London: HarperCollins.

Sixx, N., & Gittins, I. (2008). *The heroin diaries: A year in the life of a shattered rock star*. New York: VH1 Books.

Lennon, J. (1969). *Cold Turkey* [Recorded by Plastic Ono Band]. On *Cold Turkey* [Audio file]. United Kingdom: Apple Records. (1969)

Oksanen, A. (2013). *Addiction and rehabilitation in autobiographical books by rock artists, 1974-2010*. *Drug & Alcohol Review*, 32(1), 53-59.

Burton, C., Hammett, K., Hetfield, J., & Ulrich, L. (1985). *Master of Puppets* [Recorded by Metallica]. On *Master Of Puppets* [Audio file]. United States: Elektra Records. (1986)

Keyes, C. (2002). *Rap music and street consciousness*. Urbana: University of Illinois Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://goo.gl/CrplI0>

Mel, M., Robinson, S. (1983). *White Lines (Don't Do It)*. On *White Lines (Don't Do It)* [Audio file]. New Jersey: Sugar Hill Records. (1983)

Wallace, C. (1994). *Things Done Changed*. On *Ready to Die* [Audio file]. New York: Bad Boy Records. (1993)

Bogazianos, D.A. (2011). *5 Grams: Crack Cocaine, Rap Music, and the War on Drugs*. New York: NYU Press. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/1tIX3p>

Seng, K.E. (1997, May 21). Gangsta Rap: East Coast vs West Coast. *New Straits Times*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/0XLVDZ>

Perkins, W. E. (1996). *Droppin' Science: Critical Essays on Rap Music and Hip Hop Culture*. Pennsylvania: Temple University Press.

Lowe, R. & Torgoff, M. (2011). *Planet Rock: The Story of Hip-Hop and the Crack Generation* [Video file]. New York: VH1. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zswrGZP7jUY>

Blanco, A. A. (2013, October 1). Jay Z Covers New Issue Of Vanity Fair. *Hip Hop Wired*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://hiphopwired.com/258178/jay-z-covers-new-issue-of-vanity-fair/>

Wright, E. (1987). Dope Man [Recorded by N.W.A.]. On *Panic Zone* [Audio file]. Los Angeles: Ruthless.

Nelson, H. (1997, August 9). It Wasn't Always Easy, But Eric Wright Built A Legacy That Lives On. *Billboard*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://goo.gl/W5vVSG>

Marrow, T. L., Islam, A., & Mayfield, C. (1988). I'm Your Pusher [Recorded by Ice-T]. On *Power* [Audio file]. United States: Sire.

Herd, D. (2008). Changes in drug use prevalence in rap music songs, 1979-1997. *Addiction Research & Theory*, 16(2), 167-180. doi:10.1080/16066350801993987

Peters Jr., R. J., Kelder, S. H., Markham, C. M., Yacoubian Jr., G. S., Peters. L. A., & Ellis A. (2003). Beliefs and social norms about codeine and promethazine hydrochloride cough syrup (CPHCS) onset and perceived addiction among urban Houstonian adolescents: An addiction trend in the City of Lean. *Journal of Drug Education*, 33(4), 415-425. doi:10.2190/NXJ6-U60J-XTY0-09MP

Dwayne Jr., M. C. (2007). I Feel Like Dying. On *The Drought Is Over 2*. [Audio file]. New Orleans: Young Money.

ProjectKnow. (2014). *Drug Slang in Hip-hop*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://www.projectknow.com/discover/hip-hop-drug-mentions/>.

Mathers, M., Batson, M., Parker D., Lawrence, Jr., T., & Young A. (2009). My Mom. [Recorded by Eminem]. On *Relapse* [Audio File]. New York: Shady Records. (2009)

Inkster, B., & Sule A. (2015). Drug term trends in American hip-hop lyrics. *Journal of Public Mental Health*, 14(3), 169-173. doi:10.1108/JPMH-05-2015-0019

Houston, M. J. (2011). Get Higher. On *Blue Dream & Lean*. [Audio file]. Los Angeles: TNT Records

Goddard, K. (2013, May 23). Kendrick Lamar Explains His “Death To Molly” Message. *hnhh*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://www.hotnewhiphop.com/kendrick-lamar-explains-death-to-molly-message-news.5805.html>

518, V. (2011). *Kmeny: současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi.

BU2R. (2008). *20ers* [Video file]. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=dPc_GDpeOe8

Abrahám, P., Bojar, T. (2008). *Česká RAPublika* [Video file].

Vojtěch, O. (2009). *Česká hip hopová poetika*. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/219597/fss_b/Bakalarka_celek.txt

Bow Wave. (2004). Pašerácká. On *Emigrant* [Audio File]. Czech Republic: EMI. (2004)

Pitín, A. (2014, September 1). Vladimír 518: Ve squattu jsem naučil to, co dělám dneska. *Easy*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://easymagazine.cz/clanky/vladimir-518-ve-squattu-jsem-se-naucil-co-delam-dneska>

DVTV. (2015, November 1). *Raper Orion: Alkohol byl součástí mého života, musel jsem se naučit psát hudbu a balit holky bez něj* [Video file]. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/rapper-orion-alkohol-byl-soucast-meho-zivota-musel-jsem-se-u/r~b60bd7927ef511e5a896002590604f2e/>

Bbarak. (2013, August 29). Rap dal společnosti nejvíc názorů, nejvíce pravdy, nejvíce pohledů, nejvíce emocí a nejvíce příběhů. *Bbarák*. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: <http://www.bbarak.cz/clanky/rozhovory/rap-dal-spolecnosti-nejvic-nazoru-nejvice-pravdy-nejvice-pohledu-nejvice-emoci-a-nejvice-pribehu/>

Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Nečas, V., Grolmusová, L., Kiššová, L.,... Kostecká, J. (2016). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing.

Vévodová, Š., Ivanová, K., Juríčková, L., Klugar, M., Olecká, I., Tučková, D., & Vévoda, J. (2015). *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: http://projekt-vav-fzv.upol.cz/upload/soubory/vystupy_ka04/KA04_zaklady_metodologie_vyzkumu.pdf

Bryman, A. (2001). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press

Olecká, I., & Ivanová, K. (2010). *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc. [cit. 2017-07-17]. Dostupné z: http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf

Šťastná, L., Miovský, M., & Novák, P. (2009). *Manuál kódování mediálních sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Uživatelská příručka*. Tišnov: Sdružení SCAN

6.2. Seznam alb, jejichž texty byly analyzovány ve výzkumné části

Supercroo. (2005). Neurofolk. Praha: Neighbor Beats.

J.A.R. (2006). Armáda Špásu. Praha: Sony BMG.

Peneři Strýčka Homeboye. (2006). Rap n' Roll. Praha: Bigg Boss.

Indy & Wich. (2006). Hádej kdo... Praha: Mad Drum Records.

WWW. (2006). Neurobeat. Praha: Bigg Boss.

Gipsy.cz. (2006). Romano Hip Hop. Brno: Indies Records.

LA4. (2007). Panoptikum. Brno: Indies Records.

Bow Wave. (2007). Spotřebič. Praha: Escape.

Marpo. (2007). Rapstar. Praha: Universal.

Vladimír 518. (2008). Gorila vs. Architekt. Praha: Bigg Boss.

Pio Squad. (2008). Interview. Brno: X Production.

Gipsy.cz. (2008). Reprezent. Brno: Indies Records.

Hugo Toxxx. (2008). Rok psa. Praha: Bigg Boss.

Orion & James Cole. (2008). Orikoule. Praha: Bigg Boss.

WWW. (2009). Tanec sekyr. Praha: Bigg Boss.

James Cole. (2009). Kapitán Láska. Praha: Bigg Boss.

Tafrob. (2009). Sup. Brno: Blind Deaf Records.

James Cole. (2010). Halucinace z 3. patra. Praha: Bigg Boss.

Marpo. (2010). Knockout. Praha: Universal.

Peneři Strýčka Homeboye. (2010). Epilog. Praha: Bigg Boss.

Prago Union. (2010). Dezorient Express. Praha: EMI Czech Republic.

Gipsy.cz. (2011). Desperado. Praha: Supraphon.

Ektor. (2011). Topství. Praha: Mejdej Records.

J.A.R. (2011). Dlouhohrající děcka. Praha: Sony Music.

Prago Union. (2011). V barvách. Praha: EMI Czech Republic.

Klempíř & Rózsa. (2012). Špička. Praha: Parlophone Czech Republic.

Lipo. (2012). Víc než hudba. Praha: Parlophone Czech Republic.

Ektor & DJ Wich. (2012). Tetris. Praha: Golden Touch Records.

Vladimír 518. (2013). Idiot. Praha: Bigg Boss.

Prago Union. (2013). Vážná hudba. Praha: Parlophone Czech Republic.

Marpo. (2013). Riot. Praha: PVP.

James Cole. (2013). Moby Dick. Praha: Bigg Boss.

ATMO Music. (2014). Andělé X Démoni. Praha: Parlophone Czech Republic.

Orion. (2014). Noční vidění. Praha: Bigg Boss.

Lipo. (2014). O duši. Praha: Universal.

LA4 & DJ Wich. (2014). Panorama. Praha: Golden Touch Records.

Ektor. (2015). Detektor. Praha: Detektor Records.

Marpo. (2016). Lone Survivor. Praha: Mafia Records.

Ektor. (2016). Detektor II. Praha: Detektor Records.

ATMO Music. (2016). Sen. Praha: Warner Music Czech Republic.

El Nino. (2016). Nikdy zpět dolů. Praha: Mafia Records.

Yzomandias. (2016). Ze dna. Praha: Milion+.

Prago Union. (2016). Smrt žije. Praha: Warner Music Czech Republic.

6.3. Seznam tabulek

Tabulka 1 - Proměnná 'Droga'	27
Tabulka 2 - Proměnná 'Druh alkoholu'	28
Tabulka 3 - Rozdělení skladeb a výskytu témat návykových látek podle roku vydání.....	31
Tabulka 4 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Druh alkoholu' ve zkoumaných skladbách	35

6.4. Seznam grafů

Graf 1 - Celkové procentuální zastoupení zmínek o drogách.....	30
Graf 2 - Počet skladeb, ve kterých se vyskytuje daná látka.....	32
Graf 3 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Droga' ve zkoumaných skladbách.....	33
Graf 4 - Zastoupení zmínek jednotlivých kategorií proměnné 'Druh alkoholu' ve zkoumaných skladbách	34

6.5. Seznam příloh

Příloha č. 1 - Prohlášení zájemce o nahlédnutí do závěrečné práce

**Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta
Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí
do závěrečné práce absolventa studijního programu
uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zpřístupněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

Příjmení, jméno (hůlkovým písmem)	Číslo dokladu totožnosti vypůjčitele (např. OP, cestovní pas)	Signatura závěrečné práce	Datum	Podpis